

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie

**NEZISKOVÁ ORGANIZACE PŘED A PO ÚČINNOSTI
NOVÉHO OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU**

NON-PROFIT ORGANIZATION BEFORE AND AFTER THE
NEW CIVIL CODE COMES INTO FORCE

Bakalářská práce

Milada Šnajdrová

Vedoucí bakalářské diplomové práce:
Mgr. et Bc. Klára Tesaříková Čermáková

Olomouc 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

V Olomouci dne 20. března 2015

Milada Šnajdrová

Poděkování

Tímto chci velice poděkovat vedoucí mé bakalářské práce Mgr. et Bc. Kláře Tesařikové Čermákové za odborné vedení, trpělivost a cenné rady, kterými přispěla k vypracování této práce.

Zároveň děkuji vedení o.s. INspiro za spolupráci při poskytování informací a dokumentů.

OBSAH

Úvod	7
1 Neziskový sektor v novodobé historii České republiky	8
1.1 Zdroje informací o neziskovém sektoru v ČR	10
2 Teoretická část	12
2.1 Stav neziskového sektoru a související legislativy před 1.1.2014	12
2.1.1 Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů	12
2.1.2 Postup při založení a zrušení občanského sdružení	12
2.1.3 Evidence NNO v České republice	13
2.2 Činnost a řízení občanského sdružení	14
2.2.1 Nejběžnější cíle a činnosti občanských sdružení	14
2.2.2 Systémy řízení občanských sdružení	15
2.2.3 Valná hromada	15
2.2.4 Správní rada	16
2.2.5 Dozorčí orgány	16
2.2.6 Další povinnosti	16
2.2.7 Obecně prospěšná společnost	17
2.3 Změny, které přináší nový občanský zákoník a související zákony pro občanské sdružení, nově spolek	18
2.3.1 Popis některých změn, které přináší nový občanský zákoník	18
2.3.2 Změna názvu	20
2.3.3 Systémy řízení spolku	20
2.3.4 Cíle a činnosti spolku, podnikání v hlavní činnosti	21
2.3.5 Zákonné nároky na sídlo spolku	25
2.3.6 Další povinnosti	25
2.4 Změny, které přináší NOZ a související zákony pro ústav	26
2.4.1 Popis nové právní formy „ústav“	27
2.4.2 Systém řízení ústavu	27
2.4.3 Podnikání ústavu v hlavní činnosti	28
2.4.4 Další povinnosti	28
2.5 Shrnutí teoretické části	28
3. Praktická část	30
3.1 Popis činností, plánování a řízení o.s. INspiro do 31.12.2013	30
3.1.1 Cíle a činnost o.s. INspiro	30

3.1.2	Dosavadní způsoby plánování činnosti	31
3.1.3	Realita řízení o.s. INspiro	31
3.2	Popis vytvoření nové strategie sdružení	32
3.2.1	Postoj správní rady k nové strategii sdružení - plánování scénářů	32
3.2.2	Výběr relevantních analýz pro volbu strategie	33
3.2.3	Analýza očekávání zákazníků	34
3.2.4	Analýza konkurence	35
3.2.5	Analýza finančních zdrojů	35
3.2.6	SWOT analýza	36
3.2.7	Závěry z analýz	38
3.3	Systém vzdělávání a poradenství členů správní rady k NOZ	38
3.3.1	Semináře společnosti Neziskovky.cz pro zaměstnance NNO	39
3.3.2	Konzultace s odborníky na legislativu neziskového sektoru	39
3.4	Proces rozhodování o změně právní formy	40
3.4.1	Rozhodnutí o volbě strategie	40
3.4.2	Diskuze o zajištění sídla	40
3.4.3	Řízení implementace změny	41
3.5	Odborná příprava a samotná změna právní formy	42
3.5.1	Konzultace s právníkem o postupu změny právní formy	42
3.5.2	Příprava zakládací listiny a statutu	42
3.5.3	Valná hromada o.s. INspiro jako nejvyšší orgán spolku	42
3.5.4	Proces zápisu do veřejného rejstříku	43
4	Závěr	44
4.1	Popis kladů při změně právní formy	44
4.1.1	Transparentnost činnosti	44
4.1.2	Nastavení původně chybějící strategie	44
4.1.3	Nové možnosti v činnostech	44
4.2	Popis záporů při změně právní formy	45
4.2.1	Problematické a finančně náročné zajištění sídla	45
4.2.2	Finanční náročnost změn a zápisu do veřejného rejstříku	45
4.2.3	Organizační náročnost souvisejících analýz	45
4.3	Přínosy transformace jsou trvalé, zápory přechodné	46
4.4	Změna právní formy je pro o.s. INspiro cestou k profesionalizaci	46
	Anotace	47
	Seznam použitých zdrojů a literatury	48

Přílohy	50
Příloha č. 1 Vzor stanov spolku	51
Příloha č. 2 Vzor Zakládací listiny ústavu	58
Příloha č. 3 Vzor Statutu ústavu	62

Úvod

Po nabytí účinnosti nového občanského zákoníku nezůstal v neziskovém sektoru kámen na kameni.

Nestátní neziskové organizace se od podnikatelských subjektů zásadně odlišují. Liší se v pozitivním smyslu přístupem ke své práci jako k veřejně prospěšné činnosti, která má za cíl měnit cosi k lepšímu. V negativním smyslu stále přetrvává představa, že dělají-li něco „srdíčkem“, mohou to dělat amatérsky, bez znalostí legislativy, zákonitostí řízení lidí a pohříchu i bez základních ekonomických znalostí. A velmi rozšířená je představa, že státní správu a kontrolní orgány by to vlastně ani nemělo zajímat.

V této bakalářské práci přibližuji legislativu týkající se spolků a na konkrétním příkladu o.s. INspiro popisuji a zdůvodňuji rozhodování o změně právní formy spolku na ústav.

Cílem práce je zodpovědět otázku přínosu legislativních změn po účinnosti nového občanského zákoníku a zejména zda je změna právní formy pro konkrétní spolek realizovatelná a do budoucna přínosná.

1. Neziskový sektor v novodobé historii České republiky

Neziskový sektor tvoří od roku 1990 neoddelitelnou součást občanské společnosti.

Rakušanová spolu s Řehákovou již v roce 2006 situaci popsaly takto:

„Přes svou dlouhou tradici a dnešní aktuálnost je pojem občanská společnost velmi obecný a je využíván především teoreticky a konceptuálně, zatímco při empirickém zkoumání občanské společnosti je nejčastěji využíván praktický a konkrétní koncept neziskových organizací, které jsou institucionalizovanou formou a součástí občanské společnosti, jakousi podmnožinou občanské společnosti. Souhrnným označením neziskových organizací je pak termín neziskový sektor a jeho synonyma jako občanský sektor či třetí sektor“¹

Součástí občanské společnosti jsou mimo jiné neformální občanské iniciativy. Pod tímto slovním spojením si většinou vybavíme různé demonstrace pro i proti něčemu, blokády úřadů i jaderných elektráren. Patří sem ale samozřejmě i veskrze kladné iniciativy, jako jsou například sbírky potravin pro oblasti zasažené hladomorem kdekoli na planetě nebo neformální, neorganizovaná výpomoc, kterou známe z příběhů českých občanů, kterým do života zasáhly povodně.

K neziskovým organizacím se řadí také státní, takzvané příspěvkové organizace. Nejčastější službou, kterou poskytuje tento typ organizací zřizovaných státem, kraji nebo obcemi, je vzdělávání, na druhém místě to jsou registrované sociální služby, například domovy pro seniory či dětské domovy, a také služby zdravotnických zařízení (léčebny a nemocnice). Nicméně mezi příspěvkové, tedy státní neziskové organizace patří většina divadel, muzeí, knihoven, také například správa hřbitovů a ve větších městech i filharmonie, hvězdárna či zoologická zahrada.

Sektor, který tvoří nestátní neziskové organizace je velice různorodý. Tím je mnohdy nepřehledný a pro vnějšího pozorovatele obtížně uchopitelný. Prozatím neexistuje jednotný popis neziskového sektoru, liší se i výklady jeho přínosů, potřeb a strategií.

Zjednodušeně můžeme tento sektor rozdělit vertikálně a horizontálně. Horizontální členění je poměrně snadné, nestátní neziskové organizace (dále NNO) se rozdělují podle oblastí činnosti: například sociální služby, práce s dětmi a mládeží, sport, kultura, volnočasové aktivity, péče o krajinu a zvířata, zájmová

¹ RAKUŠANOVÁ, ŘEHÁKOVÁ, *Participace, demokracie a občanství v evropském kontextu*, 2006, s.17.

sdružení obyvatel, sbory dobrovolných hasičů a další. Dá se říci, že činnost nestátních neziskových organizací zasahuje do všech oblastí života člověka i společnosti.

Vertikální rozdělení již tak jednoduché není. Spory o klasifikaci neziskových organizací jsou staré jako organizace samy, a to nejen v naší postkomunistické zemi. Původní rozdělení podle právních forem nebylo dostatečně vypovídající, stejně jako by bylo zavádějící rozdělení podle plánovaného statutu veřejné prospěšnosti.

Aktuálně se tedy začíná rozvíjet teorie o rozdělení NNO podle toho, zda jde o organizaci na bázi dobrovolné vzájemně prospěšné činnosti, nebo zda organizace prostřednictvím svých zaměstnanců poskytuje služby klientům z řad nečlenů.

Přesto, že nestátní neziskové organizace často poskytují placené služby a jsou výrobci i prodejci zboží, liší se jejich vize, způsoby řízení a organizace práce se od činnosti podnikatelských subjektů. Nejzákladnějším odlišením je přístup členů orgánů, zaměstnanců a dobrovolníků k činnosti organizace.

Zatímco majitelé a zaměstnanci podnikatelských subjektů zaměřují veškerý zájem na tvorbu zisku podniku, stakeholdři² NNO se soustředí kolem vizí, cílů a poslání organizace a jejich naplnění věnují veškerou energii mnohdy i bez nároků na odměnu.

Na druhou stranu tam, kde je ziskový podnik řízen profesionály na manažerských pozicích a jeho činnost je jasně plánována, v neziskových organizacích je mnohdy vedoucí tým složen z nadšenců bez manažerských znalostí a plány činnosti se tvoří takzvaně od dotace k dotaci.

Třetí rozdílnou oblastí je komunikace s institucemi veřejné správy. Podnikatelský subjekt je na veřejné správě do velké míry nezávislý. Mnoha institucím je podnikatel obchodním partnerem a zakázky získává formou veřejných zakázek. Komunikaci s institucemi podnikatel bere jako součást své práce a kontrolní činnosti veřejné správy se podřizuje sice nerad, ale bez problémů.

Nestátní nezisková organizace zastává jakýsi rozporuplný postoj. Na jednu stranu je závislá (někdy i zcela) na dotacích z veřejných rozpočtů a vůbec jí to nevadí. Na druhou stranu se často brání přímé kontrole ze strany státní správy. Některé organizace navíc berou nedostatečnou finanční podporu své činnosti dokonce jako zásah do svých práv. Zvýšenou administrací, vynucenou novým občanským zákoníkem, berou jako likvidační nikoli jako cestu ke své serióznosti a transparentnosti.

² Dobrovolník, dárcce, donor, příznivec, obchodní partner a podobně.

Samozřejmě zdaleka ne všechny organizace mají tento přístup, ale bohužel i v dnešní době je tento postoj častý v médiích, stejně jako na laických i odborných fórech. Pro neznalého občana neziskový sektor opravdu působí jako chaotická masa organizací s nataženou rukou pro peníze.

1.1. Zdroje informací o neziskovém sektoru v ČR

Zdrojů, ze kterých se dají zjistit informace související s neziskovým sektorem je mnoho, a to v tištěné či elektronické podobě. Dají se rozdělit do několika skupin, ale je velmi obtížné bez dalších znalostí zjistit validitu a legitimitu těchto zdrojů.

První skupinou jsou ustanovení právních předpisů, jejich důvodové zprávy a výklady Expertní skupiny Komise pro aplikaci nové civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti (KANCL). Ty jsou zdrojem pro ustanovení zákonů a výkladů z pohledu tvůrců zákona a akademických odborníků na legislativu jako celek.

Druhou skupinou jsou přenosy zkušeností ze zahraničí, ze zemí s rozvinutým občanským sektorem i z postkomunistických zemí. Tyto zdroje ve své práci nepoužiji. Přesto, že znám mnohé příklady dobré praxe, které lze aplikovat na naši mladou občanskou společnost, v konkrétní situaci, kterou popisují ve své práci, je pro Českou republiku zcela specifická.

Další zdroje poskytují síťové organizace neziskových organizací. Oborové zastřešující organizace jsou zdrojem informací ze své oblasti činností, informací ve většině erudovaných a v praxi ověřených. Konkrétní informace z jednotlivých oborů nejsou pro potřeby této bakalářské práce relevantní a příliš by ji zatížily zavádějícími detaily.

Jiným typem jsou všeoborové síťové organizace. Ty jsou aktuálně v České republice dvě, a to Asociace nestátních neziskových organizací České republiky (ANNO ČR) a Asociace veřejně prospěšných organizací České republiky (AVPO ČR).

ANNO ČR se dlouhodobě věnuje síťování a servisu pro regionální síťové asociace neziskových organizací. AVPO ČR je více zaměřena na odbornou činnost v sektoru, legislativní procesy, poradenství a vzdělávání pro jednotlivé neziskové organizace, proto považují její zdroje za vysoce odborné a současně vycházející ze znalosti praxe neziskových organizací.

Poslední, poměrně velkou skupinou jsou informace šířené sice v dobré víře, ale nevycházející z odborných a ověřených znalostí. Bohužel mezi ně patří i mnoho brožur, analýz a textů, které jsou zpracovávány k realizaci některého z projektů v operačních programech strukturálních fondů. Tyto zdroje si dovolím zcela opominout, protože jejich validita je sporná.

2. Teoretická část

2.1. Stav neziskového sektoru a související legislativy před 1. 1. 2014

2.1.1. Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů

Velmi krátce po politických změnách v roce 1989 vznikl zákon o sdružování občanů, který vymezil právní formu občanského sdružení jako způsobu sdružování osob.³ Zákon popisoval pouze vymezení pojmu, zakázané činnosti, vznik, registraci a zánik sdružení. Již terminologie nebyla šťastná, protože občanské sdružení bylo vymezeno jako sdružení nejen fyzických, ale i právnických osob.

Zákon nevymezoval orgány sdružení ani jejich odpovědnost, neurčoval, kdo zastupuje sdružení a jakým způsobem. Neurčoval ani délku funkčního období členů orgánů. Například statutární zástupce občanského sdružení tedy mohl být zvolen na neomezenou dobu.

V praxi až do roku 1995, kdy nabyl účinnosti zákon o obecně prospěšných společnostech⁴, byl zákon o sdružování občanů jediným právním předpisem, podle kterého bylo možné založit nestátní neziskovou organizaci.

2.1.2. Postup při založení a zrušení občanského sdružení

Občanské sdružení mohly založit 3 osoby, které projeví společný zájem a zaslaly návrh stanov občanského sdružení Ministerstvu vnitra ČR. Ministerstvo provedlo registraci a přidělilo organizaci identifikační číslo (IČO). Základním dokumentem o existenci sdružení byly stanovy, na kterých bylo otištěno razítko Ministerstva vnitra, číslo jednací, datum založení a přidělené IČO.

Co se aktivity týče, občanské sdružení mohlo vyvíjet svou činnost, ale mohlo také na určitou dobu činnost přerušit nebo ji zcela ukončit, aniž by bylo zrušeno.

Sdružení mohlo samozřejmě i zaniknout, a to:

- „a) dobrovolným rozpuštěním nebo sloučením s jiným sdružením,
- b) pravomocným rozhodnutím ministerstva o jeho rozpuštění.“⁵

³ Zákon č. 83/1990 Sb. o sdružování občanů.

⁴ Zákon č. 248/1995 Sb. o obecně prospěšných společnostech.

⁵ Zákon č. 83/1990 Sb. o sdružování občanů, § 12, odstavec 1.

Nemělo však za povinnost tuto skutečnost oznamovat a neexistovalo ani registrační místo, které by zaniklá sdružení evidovalo.

Navíc pod pojmem „dobrovolné rozpuštění“ si mnoho členů představovalo, že se prostě rozejdou, a tím je občanské sdružení zrušeno.

2.1.3. Evidence NNO v České republice

Evidence nestátních neziskových organizací byla do nabytí účinnosti nového občanského zákoníku velice roztržštěná:

a) Církevní právnické osoby evidovalo a stále eviduje podle zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech Ministerstvo kultury ČR, a to ve třech rejstřících: rejstříku registrovaných církví a náboženských společností, rejstříku evidovaných právnických osob a v rejstříku svazů církví a náboženských společností.

b) Obecně prospěšné společnosti byly a stále jsou evidovány v rejstříku obecně prospěšných organizací u krajských soudů.

c) Stejnou formou byly a dosud jsou evidovány nadace a nadační fondy v nadačním rejstříku.

Problém před účinností nového občanského zákoníku tvořila evidence občanských sdružení. Jak jsem uvedla výše, evidenci této právní formy vedlo Ministerstvo vnitra ČR, vedlo však pouze evidenci přidělených identifikačních čísel (IČO), a to formou neveřejného rejstříku. Navíc neexistoval způsob, jak evidovat nefunkční, zaniklá a zrušená sdružení, a sama sdružení neměla povinnost ukončení své činnosti hlásit.

Nejrůznější databáze sice evidovaly neziskové organizace regionálně, oborově, podle právních forem nebo nahodile (například podle toho, která organizace se do databáze chtěla přihlásit), nebyly však plně vypovídající, ani aktuální.

To vyústilo do situace, kdy v roce 2012 bylo evidováno celkem 104.401 občanských sdružení a jejich organizačních složek⁶. Nebylo však možné zjistit, které organizace jsou skutečně funkční, případně kde mají aktuálně sídlo a kdo je zastupuje.

Zjistit, kdo je oprávněn jménem sdružení jednat, bylo možné, pouze pokud sama jednající osoba předložila jmenovací dokumenty statutárního zástupce. Jednalo se o kombinaci originálu stanov, potvrzených

⁶ Český statistický úřad, 2012.

Ministerstvem vnitra ČR, se zápisem ze schůze, která zvolila tohoto statutárního zástupce sdružení. Tyto dokumenty měly velmi rozdílnou kvalitu a formu, mnohdy byly mnoho let staré a nebylo možné zjistit, zda jsou ještě aktuální. Třetí strana tak nemohla vycházet z dobré víry, že jedná s osobou skutečně oprávněnou za občanské sdružení jednat.

2.2. Činnost a řízení občanského sdružení

Činnost občanského sdružení se řídila stanovami. Tento dokument schvaloval a měnil nejvyšší orgán sdružení. Stanovy obsahovaly mimo jiné cíle a poslání, které popisovaly veřejně prospěšné vize sdružení a činnosti, kterými chtělo sdružení tyto vize naplňovat. Forma a obsah stanov občanských sdružení byly do 31. prosince 2013 velmi volné.

2.2.1. Nejběžnější cíle a činnosti občanských sdružení

Cíle a poslání občanských sdružení zahrnovaly celou škálu veřejně prospěšných vizí. Mimo jiné i proto, že občanské sdružení bylo jedinou možnou právní formou neziskové organizace v prvních pěti letech novodobé éry občanského sektoru, zakládala se občanská sdružení pro realizaci všech činností, které si lze v životě člověka i společnosti představit.

Mezi laickou, ale i odbornou veřejností jsou stále nejznámější sociální služby (registrované i neregistrované) a sdružení dobrovolných hasičů.

Největší množství občanských sdružení se však věnovalo sportu, a je zajímavé, že více zájmovým, takzvaným malým sportům (in-line bruslení, lakros, orientační běh, technické sporty a další) než například fotbalu, hokeji, tenisu a turistice.

Dalšími oblastmi činnosti občanských sdružení byla práce s dětmi a mládeží, kultura, volnočasové aktivity, zájmové vzdělávání, péče o krajinu a zvířata, ekologie, myslivost, zahrádkářství, historie, motorismus, ezoterika, věda a výzkum, práce s menšinami a přistěhovalci a regionální rozvoj.

Sdružení, která od počátku asi nejlépe naplňovala myšlenku občanských sdružení, tedy sdružení občanů, jsou například sdružení rodičů a přátel škol, sdružení nájemníků i majitelů domů, sdružení studentů při

vysokých školách, profesní sdružení a další sdružení občanů s jakýmkoli společným zájmem.

Pro zajímavost uvádím, že mezi nestátní neziskové organizace se řadí i politické strany či hnutí a odbory. Ty však mají jiné právní formy než je občanské sdružení.

2.2.2. Systémy řízení občanských sdružení

Občanské sdružení mělo kolektivní způsoby rozhodování i odpovědnosti. Nejvyšší kolektivní orgán rozhodoval, kdo bude jejím statutárním orgánem, tedy kdo smí organizaci zastupovat navenek, jakým způsobem a případně s jakým omezením.

Řízení mnoha nestátních neziskových organizací, nejen dřívějších občanských sdružení, je laické. Platí to pro řídicí pracovníky, kteří tuto práci vykonávají dobrovolně, ale mnohdy i pro manažery, kteří jsou zaměstnanci organizací. Je to dáno zejména tím, že neziskové organizace nemají dostatek financí na vytvoření a především udržení vysoce kvalifikovaných pracovních míst.

Do práce a řízení občanských sdružení navíc zásadně vstupoval lidský faktor. V těchto organizacích se lidé sdružovali za stejným cílem a většinou šlo již o vstupní přátelské či rodinné vazby. Pokud byly tyto vazby konzistentní, napomáhaly k efektivnímu řízení a realizaci aktivit. Na rozdíl od podnikatelského subjektu, kde zaměřenost na tvorbu zisku je jasně plánována, v občanských sdruženích byla problémem špatná uchopitelnost vizí a cílů. U samotných zakladatelů docházelo často k postupným změnám názorů, a tím k tenzím, které někde vedly až k rozpadu organizace.

2.2.3. Valná hromada

Nejvyšším orgánem bylo setkání členů sdružení, které bylo nazýváno různě: valná hromada, členská schůze, sněm, setkání členů a podobně. Tento orgán se musel sejít nejméně jednou ročně, schvaloval zásadní rozhodnutí organizace a ze svého středu volil užší výkonný a statutární orgán, správní radu.

Valná hromada byla dříve usnášeníschopná procentuálním počtem členů, který byl uveden ve stanovách organizace. Občanské sdružení si mohlo samo určit, že jeho nejvyšší orgán bude usnášeníschopný při

jakémkoli počtu přítomných. Toto na první pohled nedemokratické ustanovení vycházelo z praxe velkých, případně celorepublikových organizací, které by jen s velkými obtížemi zajistily účast nadpoloviční většiny všech svých členů.

2.2.4. Správní rada

Orgánem, který řídil činnost mezi zasedáními valné hromady občanského sdružení, byla správní rada. Sdružení si ji opět mohla nazvat například radou, výborem, odbornou radou a podobně. Činnost rady řídil její předseda.

Občanské sdružení navenek zastupoval buď předseda jako individuální statutární orgán. Anebo byl stanovami vymezen kolektivní statutární orgán s rozsahem pravomocí jeho jednotlivých členů.

U správní rady se již od počátku novodobé éry neziskových organizací po roce 1990 dala předpokládat určitá odpovědnost za řízení sdružení, dala se však vysuzovat pouze podle obecných právních předpisů, protože speciální zákonná úprava odpovědnosti za škodu neexistovala.

2.2.5. Dozorčí orgány

Občanské sdružení nemělo povinnost zřizovat dozorčí orgán. V praxi si některá sdružení stanovami zřídila kolektivní kontrolní komisi (dozorčí radu) nebo individuálního kontrolora (revizora, hospodáře a podobně).

Dozorčí orgán měl většinou jen formální pozici, protože občanským sdružením nebyla dána pravidla pro hospodaření a nakládání s vlastními prostředky a majetkem.

Zde jen pro ilustraci zmiňuji, že mnohá sdružení účtovala v jednoduchém účetnictví, přesto, že vlastnila dlouhodobý majetek, který se v tomto způsobu účtování vůbec nezohledňuje. Stejně tak se v něm nezobrazí závazky a pohledávky. Účtování dotace, která musí mít zvláštní účetní středisko, je v něm paradoxně velmi obtížné.

2.2.6. Další povinnosti

Občanské sdružení nemělo povinnost vést seznam svých členů. Některá sdružení si seznamy vedla, ale byla to jejich dobrá vůle vyplývající pouze

z potřeby mít přehled o počtu svých členů v souvislosti se svoláváním členské schůze a její usnášeníschopností.

Jak liknavě k vedení seznamu členů některá sdružení dříve přistupovala, ukazuje rozpačité zjišťování mnohých spolků, že vlastně netuší, kolik členů aktuálně mají, neznají jejich aktuální adresy a mnohdy ani jména. Tato tristní situace vypovídá i o velmi malé míře legitimacy dřívějších rozhodnutí mnoha členských schůzí, které často rozhodovaly, aniž by byl přítomen procentuální počet členů, které si občanské sdružení samo stanovilo ve svých stanovách.

2.2.7. *Obecně prospěšná společnost*

Tuto právní formu v krátkosti popíši pro potřebu srovnání, protože její nastavení je velmi podobné nastavení dnešního ústavu. Obecně prospěšná společnost vznikla v roce 1995⁷ jako určitý protipól tehdejšími občanským sdružením.

Tomáš Maňas popsal v článku pro časopis Grantis v roce 2004 základní rysy obecně prospěšné společnosti:

„Podstatným znakem a zákonnou podmínkou fungování OPS je, že:

- musí poskytovat obecně prospěšné služby, a to všem za stejných, předem zveřejněných podmínek (OS toto omezení nemá, může se tedy věnovat jakékoli činnosti, pokud není zákonem zakázána). Obecná prospěšnost je vymezena pouze jako služba poskytovaná všem uchazečům za předem stanovených a pro všechny stejných podmínek. Zda zakladatelem navrhovaný okruh poskytovaných služeb má obecně prospěšný charakter záleží na posouzení registračního (rejstříkového) soudu.“⁸*

Dále si povzdechl:

„Je bohužel pravda, že zákon č. 248/1995 Sb. o obecně prospěšných společnostech je v platnosti již osmým rokem, avšak založených OPS jsou nikoliv tisíce, jak zákonodárce patrně předpokládal, ale spíše stovky, což o jejich „oblíbenosti“ mezi potenciálními zakladateli neziskových organizací částečně vypovídá. Laické veřejnosti možná právem obě formy NNO splyvají, neboť platí že to, co může dělat OPS (na kterou se vztahuje

⁷ Zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech.

⁸ MAŇAS, Právní forma neziskovky šitá na míru (rozdíly mezi OS a OPS), 2004.

uvedený zákon o OPS s poměrně podrobnou úpravou a přísným režimem) může dělat i OS (které se řídí až velmi obecným zákonem č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů), avšak – tento vztah neplatí naopak.“

A vzhledem k tomu, že již v roce 2011 JUDr. Lenka Deverová vydala pro Novou ekonomiku, o.p.s. článek zdůvodňující oprávněnost podnikání občanských sdružení v hlavní činnosti, dá se říci, že diskuze o tom, zda občanské sdružení, potažmo spolek, smí či nesmí podnikat v hlavní činnosti, se vine celou novodobou historií českého neziskového sektoru.

„Důvodová zpráva k ZSO k §1 odst.3 písm.b) uvádí:

„„V odst. 3 se taxativně vypočítávají sdružení, na něž se tento zákon nevztahuje a jejichž postavení je třeba upravit zvláštními zákony. Pokud se mluví o sdružování "k výdělečné činnosti nebo k zajištění řádného výkonu povolání", rozumí se tím např. bytová, spotřební a výrobní družstva, jednotná zemědělská družstva, sdružení advokátů, sdružení soukromě podnikajících občanů apod.; toto ustanovení se tedy netýká případné výdělečné činnosti společenské organizace.““

Z důvodové zprávy lze dovést, že zákonodárce uvedeným ustanovením nezamýšlel striktní zákaz výdělečné činnosti občanských sdružení, neboť naopak připouští případnou výdělečnou činnost, ale měl na mysli zákaz zakládání občanských sdružení k podnikání jako „trvalé“ (v současné dikci „soustavné“) činnosti.“⁹

Uvádím zde citaci pro vzhled do podobnosti argumentů a stejného přístupu formou domněnky o úmyslu autora zákona¹⁰, který užívají někteří autoři pro potřeby obhajoby podnikání v hlavní činnosti občanských sdružení i dnes nově pro spolky.

Neziskový sektor v České republice bude muset projít ještě dlouhým vývojem, než se jednotlivé právní formy stabilizují ve svých posláních a než začnou skutečně naplňovat literu zákona namísto přizpůsobování výkladů zákona svým potřebám.

2.3. Změny, které přináší nový občanský zákoník a související zákony pro občanské sdružení, nově spolek

2.3.1. Popis některých změn, které přináší nový občanský zákoník

⁹ DEVEROVÁ, *Právní analýza podnikání občanských sdružení*, 2011.

¹⁰ ZSO, zde zákon č.83/1990 Sb., o sdružování občanů.

Ustanovení, týkající se přímo spolku, najdeme v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, Díl 3 Právnícké osoby, Pododdíl 2 Spolek, § 214 - 302. Mimo to se práva, povinnosti a aktivity spolku řídí i dalšími ustanoveními občanského zákoníku.

Na rozdíl od původního zákona o sdružování, který byl v poslední změně v rozsahu celkem 22 paragrafů, je nová legislativa daleko rozsáhlejší a daleko konkrétněji vymezuje organizaci spolku. Nicméně větší část zákonných ustanovení je dispozitivní, takže některá pravidla si mohou spolky upravit i odlišně od ustanovení zákona.

Zásadní změnou je povinnost spolku zapisovat své údaje do veřejného rejstříku. Občanský zákoník taxativně vymezuje i dokumenty, které v jejich aktuální podobě musí spolek do rejstříku zapisovat. Rejstříkovým soudem je krajský soud, v jehož obvodu má spolek sídlo.

Tento zápis přinese jednoznačný přehled neziskového sektoru, protože nejpozději do 31. prosince 2016 musí všechny spolky aktualizovat své údaje, které veřejný rejstřík prozatím automaticky převzal z databáze Ministerstva vnitra ČR.

Po tomto datu soudy vyzvou spolky, které nedoplnily své údaje, aby tak učinily, nestane-li se tak, soud tyto spolky sám z rejstříku odstraní. Až poté bude jasně patrné, kolik spolků je v České republice aktivních a v jakých činnostech, kdo je aktuálně zastupuje a kde mají skutečné sídlo.

Podstatnou pomocí už nyní je veřejný rejstřík pro třetí stranu, která bude mít poprvé jistotu, že vede jednání se skutečným statutárním zástupcem spolku v rozsahu, který je mu dán. Vychází se z principu veřejné důvěry, tedy platí, že je-li osoba zapsaná v rejstříku jako statutární orgán, je takový zápis dostatečným důkazem, že smí za spolek jednat.

Nový občanský zákoník přesně popisuje průběh ustavující schůze tvořícího se spolku, jeho vznik, zánik, fúzi a rozdělení spolku. Vymezuje podmínky členství, popisuje jednotlivé orgány spolku a jejich činnost. Tím se vytváří jistota, že všechny spolky budou mít stejnou organizaci, stejné rozhodování a podobnou dokumentaci.

Určitou volnost mají spolky pouze v označení svých orgánů:

„Stanovy mohou orgány spolku pojmenovat libovolně, nevzbudí-li tím klamný dojem o jejich povaze.“¹¹

Změna, která je pro spolky časově omezená na dobu do tří let od nabytí účinnosti občanského zákoníku, je možnost změny právní formy spolku na jinou právní formu, která více vyhovuje poslání a činností spolku. V § 3045 se uvádí:

„Sdružení podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů, se považují za spolky podle tohoto zákona. Sdružení má právo změnit svoji právní formu na ústav nebo sociální družstvo podle jiného zákona.“

Tato možnost změny právní formy je podstatná také pro účel této bakalářské práce.

Pro názornost uvádím vzor stanov spolku v příloze č. 1 bakalářské práce.

2.3.2. Změna názvu

Velmi důležitá je i změna názvu právní formy z občanského sdružení na spolek¹². Tato změna nastala ze zákona k 1. lednu 2014 pro všechna občanská sdružení.

V dnešní době se stále setkáváme s organizacemi, které mají v názvu „občanské sdružení“, přesto, že mají právní formu spolku. Je to v pořádku, a to ze dvou důvodů.

Jednak mají spolky vymezeny dva roky od nabytí účinnosti nového občanského zákoníku na uvedení svých dokumentů do souladu se zákonem.

Také ale není nikde uvedeno, že spolek nesmí mít termín „občanské sdružení“ v názvu. Název však musí vždy obsahovat termín „spolek“, „zapsaný spolek“ nebo zkratku „z.s.“. Kupříkladu bychom se mohli setkat s upraveným názvem spolku „Občanské sdružení INspiro, z.s.“

2.3.3. Systémy řízení spolku

Řízení spolku zůstalo v mnohém podobné řízení občanského sdružení, takže zde uvedu jen rozdíly, které do něj vnesl nový občanský zákoník.

¹¹ *Občanský zákoník č.89/2012 Sb., Díl 3, Pododdíl 2 Spolek, § 243.*

¹² *Občanský zákoník č.89/2012 Sb., Díl 3, Pododdíl 2 Spolek, § 216.*

Valná hromada spolku je usnášeníschopná při přítomnosti nadpolovičního počtu všech členů. Problematické svolávání celorepublikových organizací řeší nově § 256, který uvádí, že působnost členské schůze může za určených podmínek plnit shromáždění delegátů.

Členové orgánů musí při zápisu své funkce ve spolku do veřejného rejstříku podepsat čestné prohlášení, že svou funkci přijímají a jsou schopni ji vykonávat. Občanský zákoník k tomu uvádí v § 5:

„(1) Kdo se veřejně nebo ve styku s jinou osobou přihlásí k odbornému výkonu jako příslušník určitého povolání nebo stavu, dává tím najevo, že je schopen jednat se znalostí a pečlivostí, která je s jeho povoláním nebo stavem spojena. Jedná-li bez této odborné péče, jde to k jeho tíži.“

A v § 159:

„(1) Kdo přijme funkci člena voleného orgánu, zavazuje se, že ji bude vykonávat s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí. Má se za to, že jedná nedbale, kdo není této péče řádného hospodáře schopen, ač to musel zjistit při přijetí funkce nebo při jejím výkonu, a nevyvodí z toho pro sebe důsledky.“

Z obou ustanovení nově vyplývá jednoznačná odpovědnost za výkon funkce, kterou si musí funkcionáři spolků jasně uvědomit a přijmout.

Dozorčí orgán je nadále pro spolek nepovinný, je však stanoveno, že pokud spolek kontrolní komisi zřídí, musí být nejméně tříčlenná.

Občanský zákoník nově ustavuje rozhodčí komisi, která je rovněž nepovinným orgánem spolku.

2.3.4. Cíle a činnosti spolku, podnikání spolku v hlavní činnosti

Cíle činnosti spolku zůstávají stejné, jako byly v občanských sdruženích, pouze s technickým detailem, že nově jsou označovány jako „účel“ spolku. Nadále však naplňují nejširší škálu aktivit člověka, občana a společnosti.

Vzhledem k tomu, že možnost podnikání je nejzásadnějším důvodem ke změně právní formy o.s.INspiro, kterou popisují v praktické části, budu se tomuto tématu věnovat šířeji.

Ve všech typech nestátních neziskových organizací se dělí jejich činnost na hlavní činnost, což je činnost v souladu s cíli a posláním (nově „účelem“) organizace, a činnost vedlejší. Vedlejší, takzvanou

hospodářskou činnost může nezisková organizace vyvíjet pro zajištění zdrojů k naplnění hlavní činnosti. Tedy ve vedlejší hospodářské činnosti smí i nezisková organizace podnikat, ovšem již za stejných podmínek jako podnikatelský subjekt. Mám na mysli například povinnost mít k činnosti živnostenské oprávnění, vést k ní oddělené účetnictví a respektovat, že tato činnost podléhá dani z příjmu právnických osob bez dalšího osvobození od daně.

V občanském zákoníku v § 217 se uvádí:

„(1) Hlavní činností spolku může být jen uspokojování a ochrana těch zájmů, k jejichž naplňování je spolek založen. Podnikání nebo jiná výdělečná činnost hlavní činností spolku být nemůže.

(2) Vedle hlavní činnosti může spolek vyvíjet též vedlejší hospodářskou činnost spočívající v podnikání nebo jiné výdělečné činnosti, je-li její účel v podpoře hlavní činnosti nebo v hospodárném využití spolkového majetku.“

Situace, že podnikání je občanským zákoníkem v hlavní činnosti spolku zakázáno, je mezi právníky, ekonomy i samotnými neziskovými organizacemi plně respektovaná. Diskuze, a to i v odborných kruzích, se však stále vede o tom, co je to podnikání v případě spolku.

Podnikání není zákonem vymezeno, nicméně občanský zákoník popisuje podnikatele v Díle 5, § 420 takto:

„(1) Kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele.“

Část právních výkladů klade důraz na činnost vykonávanou za účelem dosažení zisku, z čehož podle nich vyplývá, že spolek nikdy nepodniká již z titulu své proklamované neziskovosti, tedy každá činnost, byť je soustavná a výdělečná, je nepodnikatelská. Tento výklad prosazují ponejvíce registrované sociální služby, které si chtějí ponechat právní formu spolku i v případě rozsáhlých sociálních služeb hrazených nejen klienty, ale i z veřejných rozpočtů.

Výkladové stanovisko č. 8 Expertní skupiny Komise pro aplikaci nové civilní legislativy (KANCL) při Ministerstvu spravedlnosti uvádí:

„Stanovisko:

Spolek může v rámci své hlavní činnosti vyvíjet i příležitostnou výdělečnou činnost. Takovou činnost přitom nelze zaměňovat s vedlejší hospodářskou činností dle § 217 odst. 2. NOZ.

Odůvodnění: Hlavní činnost

Hlavní činnost spolku (§ 217 NOZ) sleduje uplatňování společného zájmu, ať soukromého nebo veřejného, k němuž byl spolek založen. Hlavní činností může být například hraní divadelních představení (včetně nastudování divadelních her) nebo hraní sportovních utkání (včetně tréninku), či péče o volný čas dětí a mládeže (vč. pořádání táborů a dalších aktivit), jakož i výměna a sdílení odborných poznatků, ochrana zájmů části veřejnosti, například spotřebitelů, apod.“

A dále je zde podrobněji uvedeno:

„Proto lze v rámci hlavní činnosti příležitostně (nikoli soustavně) pořádat představení amatérského divadla, kroužku lidových tanců, letní tábor, hasičský nebo myslivecký bál apod. a vybírat vstupné i tehdy, jestliže výtěžek překročí náklady. V podstatě se jedná o nahodilé vybočení do výdělečné činnosti. ...

Spolek z hlediska své povahy vyplývající z občanského zákoníku primárně není výdělkovým společenstvem. Pokud zisk z hlavní činnosti spolku přesto vzejde, nemá se pojmově jednat o soustavnou tvorbu, která by – právě díky soustavnosti a výdělečnosti dohromady – mohla mít znaky podnikání či jiné výdělečné činnosti (tedy činnosti vedlejší). Pokud bude dosaženo příjmu pouze pod nebo do výše nákladů, nejedná se o výdělečnou činnost, neboť výdělku není dosaženo.“¹³

Existují však výkladová stanoviska, která v souladu s literou zákona a s důrazem na soustavnost činností upozorňují na některá úskalí. Spolky vykonávají v hlavní činnosti mnoho aktivit, které jsou soustavné a pramení z nich příjmy. Zdůrazňuji, že za příjmy neziskových organizací musíme považovat i dary a dotace. Je pak diskutabilní, zda byly tyto aktivity skutečně činěny za účelem nedosažení zisku. Zastáncem tohoto výkladu je například Mgr. Petr Vít, který působí jako dlouholetý právní poradce pro

¹³ *Výkladové stanovisko č. 8 Expertní skupiny Komise pro aplikaci nové civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti ze dne 7. 6. 2013 - k výdělečné činnosti spolku.*

neziskové organizace. Při své přednášce na NGO marketu 2014¹⁴ uvedl ve své prezentaci:

„Co je důležité vědět?

- *povaha činnosti coby podnikání (či naopak „nepodnikání“) se posuzuje za každou činnost zvlášť – není přitom rozhodné, jaký výsledek hospodaření (zisk nebo ztrátu) vykazuje organizace jako celek.*
- *není rozhodné, zda je z dané činnosti vykazován zisk, ale pouze to, zda činnost směřuje či nesměřuje k jeho dosažení.*
- *kritérium soustavnosti nevyžaduje, aby činnost byla vykonávána s určitou danou periodicitou - např. každý týden – soustavnost se posuzuje především jako opak nahodilosti.“¹⁵*

K diskuzím o podnikání spolků v hlavní činnosti se v prosinci roku 2013, v reakci na výše citované výkladové stanovisko KANCL, připojila i expertní skupina Asociace veřejně prospěšných organizací ČR (AVPO ČR), již jsem měla čest být členkou, se stanoviskem, se kterým se na základě mých zkušeností s nestátními neziskovými organizacemi plně ztotožňuji:

„AVPO ČR respektuje převažující výklad platné legislativy, na druhou stranu však staví etické fungování neziskových organizací ještě i nad základní právní normu, kterou je nový občanský zákoník. Z tohoto pohledu vnímá AVPO ČR „spolek“ jako právní formu určenou především pro sdružování osob (fyzických i právnických). Hlavním účelem a smyslem existence spolku je výkon spolkové činnosti, nikoli poskytování služeb veřejnosti. ... Ze všeho co bylo výše uvedeno lze vyvodit následující podstatné závěry:

- 1. dominantní činností spolku vždy musí být určitá spolková činnost – sdružování osob vedených společným zájmem či záměrem.*
- 2. pokud spolek vykonává činnost, při níž je dosahováno zisku, musí se tak dít buďto pouze nahodile (např. v případě jednorázové akce), nebo v omezeném rozsahu v rámci vedlejší činnosti spolku.*
- 3. spolek nemá sloužit primárně k zajištění obživy svých členů ani členů svých orgánů.“¹⁶*

¹⁴ Veletrh neziskových organizací ČR.

¹⁵ VÍT, *Právní pohled na podnikání neziskových organizací*, 2014.

Jak jsem již uvedla, pro rozhodování spolku, který popisují v této práci, je tento aspekt velmi důležitý pro změnu právní formy.

2.3.5. Zákonné nároky na sídlo spolku

Spolek musí také respektovat subsidiární ustanovení zákona č. 304/2013 Sb. o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. Ten mimo jiné v § 14, odstavec 1) uvádí:

„Navrhovatel při návrhu na zápis doloží právní důvod užívání prostor, v nichž je umístěno sídlo osoby, jíž se zápis týká.“

Nově je nezbytné získat souhlas majitele bytových či nebytových prostor, ve kterých je umístěno sídlo spolku.

Tím se narovná stav, kdy měla občanská sdružení sídlo v bytě některého z členů nebo na místech, kde buď nepůsobila vůbec, nebo je už dlouhou dobu nevyžívala. Spolky budou nově snadno dohledatelné pro třetí strany, kontrolní orgány a v neposlední řadě i pro klienty a stakeholdery.

2.3.6. Další povinnosti

Zcela nové povinnosti určuje § 236 NOZ v souvislosti s vedením seznamu členů spolku:

„(1) Vede-li spolek seznam členů, stanoví, jakým způsobem provádí v seznamu členů zápisy a výmazy týkající se členství osob ve spolku. Stanovy dále určí, jak bude seznam členů zpřístupněn, anebo že zpřístupněn nebude. ...

„(3) Seznam členů může být uveřejněn se souhlasem všech členů, kteří jsou v něm zapsáni; při uveřejnění neúplného seznamu členů musí být z něho patrné, že je neúplný.“

Občanský zákoník ustanoveními č. 249 - 254 nově upřesňuje způsob svolání členské schůze, podmínky usnášeníschopnosti, obsah i způsob zápisu ze zasedání. Dodržování těchto ustanovení učiní všechna rozhodnutí nejvyššího orgánu spolku podstatně legitimnější, než tomu bylo dosud.

¹⁶ *Vyjádření AVPO ČR k výkladům nového občanského zákoníku, které se týkají právní úpravy spolků, 2014.*

2.4. Změny, které přináší NOZ a související zákony pro ústav

Takzvaný ústav je novou právní formou nestátní neziskové organizace. Svým nastavením je velmi podobná fungování obecně prospěšné společnosti, kterou jsem popsala výše. Pro upřesnění uvádím, že obecně prospěšná společnost je právní formou, která sice stále přetrvává, nicméně zákon č. 248/1995 Sb. o obecně prospěšných společnostech byl k 31. prosinci 2014 zrušen.

V tuto chvíli existuje jen velmi málo organizací s právní formou „ústav“. Je to dáno především tím, že organizace s právní formou „spolek“ se jen obtížně smiřují s tím, že by měly přizpůsobit svou právní formu své činnosti a svému případnému podnikání v hlavní činnosti.

Druhým důvodem je stále ještě velmi malé povědomí o povinnostech, které neziskovým organizacím ukládá nový občanský zákoník.

Ne nepodstatným důvodem, proč se zástupci neziskových organizací brání této nové právní formě, je její název. Tento důvod se může zdát dětinským, musíme se však na toto slovo podívat optikou neziskových organizací.

Tvůrci občanského zákoníku vycházeli z pohledu na slovo „ústav“ jako na vědeckou a vzdělávací, vysoce erudovanou instituci, což vyplývá i z popisu ústavu v Důvodové zprávě k návrhu občanského zákoníku:

„Definiční význam pro ústav má zejména jeho účel spočívající v poskytování služeb, takže z tohoto hlediska jsou pro ústav významní ti, kdo služby ústavu užívají (destinatáři). Ústavy mohou být soukromoprávní i veřejnoprávní (např. školy, muzea, nemocnice, vědecké nebo výzkumné ústavy). Veřejnoprávní ústavy mohou mít v působnosti i výkon veřejné moci, pak se někdy mluví o veřejném ústavu; toto pojetí má ale význam pro administrativní právo, nikoli pro právo soukromé.

Obecná úprava právnických osob typu ústavů zatím v našem právu chybí, což vyvolává jisté praktické obtíže. Proto se navrhuje zahrnout do občanského zákoníku i základní ustanovení o ústavech. Ústav je definován svým účelem, tj. poskytováním služeb.“¹⁷

Zatímco neziskovým organizacím, zejména organizacím poskytujícím sociální služby, však tento termín evokuje spíše ústavy sociální. Já osobně se setkávám při své práci se spolky, které mají velký problém vysvětlit

¹⁷ Důvodová zpráva k NOZ, s.105.

svým handicapovaným klientům, například odběratelům služeb osobní asistence, že změnou právní formy je opravdu nepřesunou do žádného kamenného ústavu sociální péče.

Tento důvod se skutečně může jevit malicherným, ale neziskové organizace potřebují čas na akceptaci uměle vytvořeného a pro ně nepřirozeného pojmu.

2.4.1. Popis nové právní formy „ústav“

Nový občanský zákoník definuje ústav v § 402 takto:

„Ústav je právnická osoba ustavená za účelem provozování činnosti užitečné společensky nebo hospodářsky s využitím své osobní a majetkové složky. Ústav provozuje činnost, jejíž výsledky jsou každému rovnocenně dostupné za podmínek předem stanovených.“

Ústav je organizací, která nemá členy, není založen na členském principu. Jeho statutárním orgánem není orgán volený celou členskou základnou, jako je tomu ve spolku, ale je to ředitel, volený správní radou.

Ústav zakládá zakladatel či zakladatelé, což může být fyzická i právnická osoba. Tento zakladatel má výlučné postavení po celou dobu trvání organizace. Zakladatelské právní jednání při založení určuje organizaci ústavu, jeho orgány, práva a povinnosti jejich členů a jmenuje první členy orgánů.

Ústav vzniká zápisem do veřejného rejstříku¹⁸, a jak uvádí § 404:

„Název ústavu musí obsahovat slova „zapsaný ústav“, postačí však zkratka „z. ú.““

Pro názornost uvádím vzor zakládací listiny ústavu a její statut spolku v příloze č. 2 a 3 této bakalářské práce.

2.4.2. Systém řízení ústavu

Statutárním zástupcem ústavu je ředitel, jak je uvedeno výše. Ředitel je za své konání odpovědný správní radě, která dle § 410:

„...volí i odvolává ředitele, dohlíží na výkon jeho působnosti a rozhoduje o právních jednáních ústavu vůči řediteli; není-li určeno jinak, projevuje za ústav při těchto právních jednáních vůči předseda správní rady.“

¹⁸ Občanský zákoník, § 407.

Povinnosti správní rady jsou stanoveny v § 411 občanského zákoníku takto:

„(1) Správní rada schvaluje rozpočet, řádnou a mimořádnou účetní závěrku a výroční zprávu ústavu.

(2) Správní rada rozhoduje o zahájení provozu obchodního závodu nebo jiné vedlejší činnosti ústavu nebo o změně jejího předmětu, pokud zakladatelské právní jednání neurčí něco jiného.“

Správní rada může udělovat řediteli souhlas k nakládání s majetkem za určených podmínek.

Ústav může, ale není povinen, zřídit kontrolní komisi.

Zakladatelské právní jednání nekončí založením ústavu, ale jak jsem uvedla, pokračuje po celou dobu jeho trvání. Zakladatel může jmenovat a odvolávat členy orgánů, tedy rozhoduje o změnách zakladatelského právního jednání i za trvání ústavu.

2.4.3. Podnikání ústavu v hlavní činnosti

Jak je uvedeno výše:

„Ústav je právnická osoba ustavená za účelem provozování činnosti užitečné společensky nebo hospodářsky...“¹⁹, tedy za účelem poskytování služeb. Nezisková organizace s touto právní formou může podnikat v hlavní činnosti, a vlastně se to od ní očekává.

2.4.4. Další povinnosti

Ústav je povinen zveřejňovat svou výroční zprávu založením do sbírky listin ve veřejném rejstříku.

Obsah výroční zprávy není vymezen v občanském zákoníku, ale v zákonu č. 304/2013 Sb. o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob.

2.5. Shrnutí teoretické části

V teoretické části mé bakalářské práce jsem popsala zákonné normy, které ovlivňovaly nestátní neziskové organizace do 31. prosince 2013, a popsala jsem praxi jednotlivých právních forem.

¹⁹ *Občanský zákoník, § 402.*

Dnem nabytí účinnosti zákona č.89/2012 Sb. občanský zákoník se změnila právní forma občanského sdružení na spolek a vznikla nová právní forma ústav.

Neziskové organizace mají vymezenou lhůtu do 31. prosince 2015 na uvedení svých dokumentů do souladu se zákonem a lhůtu do 31. prosince 2016 na změnu právní formy za určených podmínek.

3. Praktická část

V praktické části mé bakalářské práce popíši konkrétní spolek o.s. INspiro a jeho stávající organizaci. Na tomto základu vyjmenuji manažerské postupy, které vyústily v rozhodnutí o změně právní formy spolku na ústav, a popíši jednotlivé kroky transformace a zápisu do veřejného rejstříku.

Cílem práce je zodpovědět otázku přínosu legislativních změn po datu nabytí účinnosti nového občanského zákoníku a zejména zda je změna právní formy pro konkrétní spolek realizovatelná a do budoucna přínosná.

Pro potřeby této bakalářské práce uvádím v souvislosti o.s. INspiro termín „sružení“ tam, kde popisují stav před účinností nového občanského zákoníku, tedy před 1. lednem 2014, případně stav, který byl před tímto datem a přetrvává. Termín „spolek“ uvádím tam, kde jde o popis situace po 1. lednu 2014. V závěru již uvádím INspiro jako ústav.

3.1. Popis činností, plánování a řízení o.s. INspiro do 31.12.2013

3.1.1. Cíle a činnost o.s. INspiro

Cíle jsou popsány ve stanovách sdružení²⁰ v Článku 3 Cíl činnosti sdružení:

„Cílem sdružení je podpora rozvoje osobnosti osob všech věkových kategorií. Dále zejména:

- volnočasové aktivity pro rozvoj osobnosti pro děti, mládež i dospělé, zejména nezaměstnané a osamělé občany, občany ohrožené sociální exkluzí, seniory a další,*
- společenské a kulturní akce,*
- propagační a popularizační činnost,*
- spolupráce s organizacemi neziskového sektoru, s orgány státní správy a samosprávy a dalšími institucemi.“*

Tyto cíle sdružení dosud naplňovalo nejčastěji prostřednictvím zájmového vzdělávání v tzv. měkkých dovednostech, obsahově zacíleného vždy na konkrétní cílovou skupinu.

Příklady aktivit:

Do programu sdružení patří semináře pro seniory, které zážitkovou formou přibližují úskalí změněného mezilidského kontaktu v moderní

²⁰ Stanovy o.s. INspiro, 2010.

době, seznamují s elektronickou komunikací, ale také se základy manipulace a obrany spotřebitele.

Pro matky na rodičovské dovolené a těsně po ní organizovalo o.s. INspiro semináře k obnovení komunikačních dovedností, rozšíření slovní zásoby a zlepšení kultury mluveného projevu.

Osobám ohroženým domácím násilím nabídlo sdružení semináře manipulace a asertivity pro zkvalitnění sebehodnocení, zvýšení sebedůvěry a sebejistoty a získání dovedností v interakci s násilníkem.

3.1.2. Dosavadní způsoby plánování činnosti

Plánování činnosti bylo v o.s. INspiro nahodilé a krátkodobé. Vedení sdružení necítilo potřebu strategického plánování a analýz, vedoucích k systematickým manažerským rozhodnutím.

Důvodů je několik. Prvním důvodem je situace, kdy všichni členové pracují pro sdružení dobrovolnicky, tedy zdarma ve svém volném čase. Výkon manažerské pozice ve sdružení pro ně nebyl a není osobní profesní prioritou.

Druhým důvodem je faktická nemožnost dlouhodobého plánování, protože dotace, jako dosavadní hlavní zdroj příjmů o.s. INspiro, jsou poskytovány ve většině pouze na dobu jednoho roku. Navíc nejsou nárokové, takže sdružení vždy do poslední chvíle nemá jistotu, že získá dostatek financí na realizaci plánovaných aktivit. Nejistota pramenící z krátkodobosti a nezaručenosti finančních zdrojů, ať už dotací nebo darů, brání tvorbě strategických plánů.

Kombinace těchto důvodů je běžná pro mnoho menších neziskových organizací a přispívá k jisté rezignaci na profesionální řízení a plánování činnosti.

3.1.3. Realita řízení o.s. INspiro

Předsedkyně správní rady ve svém volném čase řídí činnost a ve spolupráci s ostatními členy a několika dobrovolníky ji zajišťuje. Sdružení nemá žádné zaměstnance. Stálý pracovní tým je velmi malý a rozrůstá se pouze krátkodobě a jednorázově o dobrovolníky při realizaci některých aktivit.

Řízení probíhá intuitivně a velmi neformálně, předsedkyně ale umí delegovat povinnosti, jejichž plnění průběžně kontroluje. Odpovědnost za řízení sdružení i realizaci akcí nese sama předsedkyně.

Pracovní porady jsou řízeny na kvalitní úrovni, protože na detailním seznámení s projektem, stanovení harmonogramu prací a rozdělení úkolů plně závisí realizace akce. Poradu řídí předsedkyně, má předem připravený plán příprav, harmonogram jednotlivých kroků a rozdělení úkolů dobrovolníkům. Porady se konají nepravidelně, vždy při přípravě konkrétní aktivity, a jejich náplní je pouze zajištění akce.

Zasedání správní rady jsou vedena podobným způsobem jako porady, jen s tím rozdílem, že členové správní rady rozhodují konsenzem a stejnou měrou přispívají podněty a návrhy řešení. Správní rada jako orgán sdružení rozhoduje o koncepčních záležitostech sdružení, o plánech činnosti i způsobech zajištění zdrojů.

Obsazení nejvyššího orgánu spolku, valné hromady, je totožné jako obsazení správní rady. Spolek má pouze tři členy.

3.2. Popis vytvoření nové strategie sdružení

3.2.1. Postoj správní rady o.s. INspiro k nové strategii sdružení - plánování scénářů

Po nabytí účinnosti nového občanského zákoníku musela správní rada začít přemýšlet o uvedení činnosti spolku do souladu se zákonem.

Nulová varianta, znamenající ukončení činnosti, by byla nejméně náročná časově, finančně i odborně.

Variantou číslo 1 bylo upravení vize a činností tak, aby naplňovaly poslání spolku dle zákona. Znamenalo by to rozšířit členskou základnu a věnovat se akcím pro rozvoj osobnosti zejména svých členů. Zachovat rozsah a organizaci aktivit tak, aby nebylo ani v budoucnu třeba pro jejich zajištění vytvářet pracovní místa. Udržet si jako hlavní zdroj příjmů dotace a granty z veřejných i nadačních rozpočtů.

Variantou číslo 2 byl rozvoj činnosti, orientace na zájmové vzdělávání pro širokou veřejnost a realizace dalších společenských aktivit. To by s sebou pravděpodobně přineslo nutnost vytvořit pracovní místa pro management organizace a pro další odborné pozice. Bylo by třeba zajistit

vícezdrojové financování, tedy zkvalitnit fundraising²¹. Není vyloučena ani nutnost zajistit si vlastní prostory, ve kterých budou aktivity probíhat. Tuto variantu naplňuje právní forma ústav, jak je popisováno v teoretické části této práce.

3.2.2. Výběr relevantních analýz pro volbu strategie

Základními faktory charakterizujícími sdružení jsou klienti (zákazníci), konkurence a zdroje.

Na rozdíl od podnikatelských subjektů nejsou pro o.s. INspiro podstatné analýzy například výrobních technologií, odvětví či dodavatelů. Faktory z vnějšího makroprostředí jsou pro strategie spolku jistě závažné, ale pro toto konkrétní rozhodnutí o změně právní formy je důležitý pouze jediný politický faktor²², a tím je právě zmiňovaná změna občanského zákoníku.

Analýza VRIO, což je analýza vnitřních zdrojů organizace: Value, Rareness, Imitability, Organization (Hodnota, Výjimečnost, Napodobitelnost, Schopnost využít zdroje), bude potřebná v dalších fázích rozvoje organizace spíše pro samotnou realizaci poslání.

Analýzu 7S (Struktura, Strategie, Systémy, Sdílené hodnoty, Schopnosti, Styl, Spolupracovníci) viděla správní rada pro potřeby tříčlenného spolku jako příliš sofistikovanou.

Analýzy marketingového mixu jako například 4P (7P), které řeší Product (Produkt), Price (Cenu), Place (Distribuci) a Promotion (Podporu), případně dále People (Pracovníky), Process (Procesy) a Planning (Řízení), by k rozhodnutí o změně právní formy v tak malém spolku nebyly efektivní. Jsou příliš náročné na realizaci s malým přínosem pro rozhodnutí o transformaci.

Správní rada proto rozhodla o zpracování analýz mikroprostředí, a to analýzu očekávání zákazníků a analýzu konkurence.

K rekapitulaci poznatků rozhodla správní rada vytvořit analýzu silných a slabých stránek SWOT. Protože SWOT analýza dosud nebyla pro prostředí o.s. INspiro vypracovaná, rozhodla správní rada o nutnosti přizvat k její tvorbě odborníka - facilitátora.

²¹ Fundraising = činnost vedoucí k získávání finančních prostředků pro NNO.

²² Analýza PEST: Politické, Ekonomické, Sociální a Technologické prostředí.

3.2.3. Analýza očekávání zákazníků

Posláním o.s. INspiro je naplňování potřeb klientů. Základní strategií tedy je zjištění, pochopení a akceptace hodnot, které stávající a potenciální klienti očekávají.

Zjištěná fakta byla shrnuta do následující tabulky:

Název skupiny zákazníků	Faktory ovlivňující jejich spokojenost	Očekávání zákazníků	Konkurence
veřejnost	cena	semináře a občerstvení zdarma	všechny vzdělávací firmy a organizace
	výlučnost aktivit	atraktivita témat a konkrétní rady	
	dostupnost	konání v centru města	
	termín konání	termín po pracovní době	
senioři	cena	semináře a občerstvení zdarma	všechny vzdělávací firmy a organizace
	dostupnost	konání v centru města, v bezbariérových prostorech	kluby seniorů zřizované městy i krajem
		kontakt s vrstevníky	
zaměstnanci NNO	cena	semináře zdarma	všechny vzdělávací firmy a organizace
	termín konání	konání v pracovní době	samy NNO, které vzdělávají své zaměstnance samy
	místo konání	konání v jejich místě působnosti	

tabulka č.1 Analýza očekávání zákazníků

3.2.4. *Analýza konkurence*

Při volbě metod analýzy došla správní rada k překvapivému závěru, že sice má osobní povědomí o nejbližších konkurentech, nicméně je velmi obtížné identifikovat jejich konkrétní údaje a predikovat jejich vývoj. O.s. INspiro zná svou pozici na trhu pouze tak, že je jednou z mnoha nestátních neziskových organizací, které se věnují zájmovému vzdělávání a volnočasovým aktivitám. Protože stále ještě neexistuje validní přehled neziskových organizací, je těžké posoudit, kolik organizací s podobným posláním v regionu působí.

Využit jako zdroj informací webové stránky také nepřineslo vypovídající údaje. Analýza dostupnosti informací z webových stránek samotných neziskových organizací z roku 2011 uvádí:

„Z blíže zkoumaných 2000 občanských sdružení disponovalo 498 (24,9 %) z nich vlastními webovými stránkami. Z tohoto počtu se v jednom případě webové stránky odkazovaly na dvě organizace s podobným názvem, avšak rozdílným IČO. Ve 28 dalších případech byly webové stránky nedostupné, v rekonstrukci, nebo jejich obsah tvořil pouze jeden obrázek. Relevantními webovými stránkami s alespoň minimálním informačním obsahem tedy disponovalo pouze 469 (23,5 %) organizací.“²³

Strategie neziskových organizací, zejména působících v zájmovém vzdělávání, jsou chaotické a obtížně zvenčí zjistitelné, obdobně jako tomu bylo u o.s. INspiro.

Nebylo tedy možné provést analýzu konkurence postupy běžnými pro podnikatelské prostředí. Správní rada se spokojila s vědomím, že dosud nebyla ohrožena žádným agresivním konkurentem, a odložila analýzu konkurence na dobu po procesu transformace.

3.2.5. *Analýza finančních zdrojů*

Předsedkyně správní rady každoročně aktualizuje vypracovanou rešerši možných dotačních zdrojů, sdružení tak má trvalý přehled o výzvách k podání žádosti o dotace ze státního rozpočtu, z krajského i z rozpočtu města Olomouce. V rešerši jsou také obsaženy plánované výzvy nadací a nadačních fondů podporujících zájmové vzdělávání a aktivity pro rozvoj osobnosti. Předsedkyně správní rady je projektovou manažerkou, a tak

²³ BACHMANN, *Transparentnost organizací občanské společnosti*, s.51.

o.s. INspiro průběžně podává žádosti o menší granty do nejrůznějších zdrojů.

Analýza se tedy zaměřila na potenciální zdroje individuálních a firemních darů. Zjistila, že spolek zná velmi dobře postupy oslovování dárců, ale její členové nemají volné kapacity na jeho praktickou realizaci. Náprava je možná zaměstnáním fundraisera alespoň na kratší úvazek.

Jako velmi problematické pro stabilitu spolku analýza odhalila časové omezení dotací a darů a jejich nenáročnost. Členové pravidelně vypracovávají výkaz peněžních toků (cash flow), ovšem činí tak s vědomím, že jde pouze o obraz plánovaných příjmů a na ně navazujících možných výdajů, protože příjem z žádaných dotací není zaručen. Cash flow také není možné zpracovat na delší období než do konce kalendářního roku.

3.2.6. SWOT analýza

Správní rada zvolila cestu tvorby situační SWOT analýzy pomocí facilitátora.

Shodla se na tomto postupu:

- vytvořit tabulku nejzávažnějších aspektů sdružení²⁴
- každý ze tří členů správní rady napíše dvě přednosti a dva nedostatky
- do tabulky SWOT uvedou ty přednosti a nedostatky, na kterých se všichni shodnou.

Výsledkem je tento přehled:

aspekty	přednosti	zápory
finanční zdroje	možnost získávání dotací - a následná nabídka aktivit zdarma	dary tvoří jen malé procento příjmů - krátkodobost a přechodnost finančních zdrojů - snížení dotací na zájmové vzdělávání
cílová skupina	cílová skupina seniorů - cílová skupina zaměstnanců NNO	vznik nových neziskových organizací zájmového vzdělávání

²⁴ VOSTROVSKÝ, ŠTŮSEK, *Strategické plánování neziskových organizací v podmínkách znalostní společnosti*, 2008, s.30. obr.č.9.

vnitřní zdroje		nedostatek financí na projektového manažera a fundraisera - malý tým - obtížné získávání darů na tyto aktivity
jedinečnost	výjimečnost přístupu lektorky	
aktivity	rozsah nabízených témat vzdělávání - potřeba dalšího vzdělávání zaměstnanců NNO, zejména ve změnách občanského zákoníku - potřeba profesionalizace NNO a tedy i vzdělávání v projektovém řízení - zájem seniorů o osobnostní rozvoj	

tabulka č.2 Přehled aspektů

A z něj vyplývající analýza SWOT:

<p>S (silné stránky)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ výjimečnost přístupu lektorky ➤ rozsah nabízených témat vzdělávání ➤ cílová skupina zaměstnanců NNO ➤ cílová skupina seniorů ➤ možnost získávání dotací a následná nabídka aktivit zdarma 	<p>W (slabé stránky)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ malý tým ➤ nedostatek financí na zaměstnání fundraisera a projektového manažera ➤ dary tvoří jen malé procento příjmů ➤ krátkodobost a přechodnost finančních zdrojů
<p>O (příležitosti)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ potřeba dalšího vzdělávání zaměstnanců NNO, zejména ve změnách občanského zákoníku ➤ potřeba profesionalizace NNO a tedy i vzdělávání v projektovém řízení ➤ zájem seniorů o osobnostní rozvoj 	<p>T (hrozby)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ snížení dotací na zájmové vzdělávání ➤ krátkodobost a přechodnost finančních zdrojů ➤ obtížné získávání darů na tyto aktivity ➤ vznik nových neziskových organizací zájmového vzdělávání

tabulka č.3 Analýza SWOT

3.2.7. Závěry z analýz

V kontextu výsledků analýz se pro o.s. INspiro jevila jako nejpřijatelnější třetí varianta, tedy pokračovat v činnosti, rozšířit ji a profesionalizovat řízení organizace, včetně změny právní formy. Právní forma ústavu se v tuto chvíli pro realizaci nových cílů jevila jako vhodnější.

Správní rada po vyhodnocení všech analýz dospěla k rozhodnutí, že je její vůlí pokračovat v činnosti. Rozhodla se zajistit si všechny dostupné informace týkající se ustanovení o spolku a ústavu v novém občanském zákoníku a související legislativě, než přikročí k procesu změny právní formy.

3.3. Systém vzdělávání a poradenství členů správní rady k problematice NOZ

Další profesní vzdělávání zaměstnanců neziskových organizací a související poradenství realizuje v České republice mnoho institucí. Tím, že tyto aktivity není nutné akreditovat, mají velmi rozdílnou kvalitu.

Semináře vedou z části kvalitní odborníci, kteří působí v podnikatelské sféře. Přenášejí tak manažerské přístupy i mezi zájemce z neziskového sektoru, ale ne vždy reflektují rozdíly v řízení a organizaci ziskové firmy a neziskového sdružení. Výsledkem bývá někdy rozčarování absolventů vzdělávání z náročnosti profesionálního řízení. Paradoxně se stává i opak, kdy absolventi z neznalosti souvislostí přenesou nové poznatky v nezměněné podobě do svých organizací a tam se jim snaží přizpůsobit chod organizace.

Vzdělávání také vedou pro své kolegy sami zaměstnanci neziskových organizací, povětšinou jako součást realizace dotovaného projektu. Pak jsou předávané informace relevantní, vychází z praxe neziskových sdružení, ale jejich kvalita bývá nižší. Je to dáno tím, že vzdělávací aktivity podporované z dotací bohužel nemusí mít prokazatelnou kvalitu. Provázanost témat řízení většinou v obou případech chybí vzhledem k tomu, že vzdělávání je nabízeno pouze v oblasti, která je náplní a cílem daného projektu.

Poradenství v provozních záležitostech neziskové organizace je v České republice prozatím málo rozšířené. Je to dáno dichotomií odbornosti a ceny. Je-li odborník ve své manažerské profesi skutečně kvalitní, působí v podnikatelské sféře, kde jsou odměny za jeho služby až několikanásobně vyšší. Pokud

poradce působí pouze v neziskové sféře a přizpůsobil mu své ceny, nebývá většinou kvalita rad vysoká.

Tím dochází k paradoxu, že kvalitní profesní poradenství si mohou dovolit finančně stabilní neziskové organizace, které mnohdy ani poradenství nepotřebují, neboť jejich řízení je profesionální a manažerské pozice jsou obsazeny odborníky.

Malé, dobrovolnický řízené organizace, které profesní vzdělávání a poradenství potřebují nejvíce, na něj nemají dostatek financí. Buď na něj rezignují zcela, nebo získávají potřebné informace z dostupnějších zdrojů. Častým zdrojem bývá bohužel i internet, který obsahuje mnoho často zavádějících informací. Chaos v přístupech k řízení je pak nabíledni.

3.3.1. *Semináře společnosti Neziskovky.cz pro zaměstnance NNO*

Jedna z mála institucí, které poskytují vysoce odborné vzdělávání a poradenství v celé šíři problematiky řízení neziskových organizací, je pražská společnost Neziskovky.cz²⁵.

Členové správní rady o.s. INspiro prostudovali nabídku seminářů a rozdělili si mezi sebou témata, ve kterých se chtěli a v souvislosti se změnou právní formy i potřebovali do vzdělat. Výsledkem byl seznam seminářů v oblasti účetní a daňové problematiky, fundraisingu, strategického plánování, public relations a především nové legislativy.

Tyto semináře jednotliví členové správní rady sdružení absolvovali před zahájením procesu rozhodování o změně právní formy.

3.3.2. *Konzultace s odborníky na legislativu neziskového sektoru*

Po absolvování seminářů bylo nutné doplnit některé další informace. Jednotliví členové správní rady oslovili odborníky na legislativu a výhodou byly již vytvořené osobní vazby na právníky, podílející se na tvorbě a implementaci legislativy související s neziskovým sektorem, a další odborníky.

Členové správní rady tak měli možnost porovnat osobní názory výše citovaných JUDr. Lenky Deverové a Mgr. Petra Víta, které jsou mnohdy v rozporu. Jejich výklady některých ustanovení občanského zákoníku jsou odlišné a pouze čas a soudní judikatura ukáže, kde je ona pravda.

²⁵ www.neziskovky.cz.

Daňovou a účetní problematiku konzultovala předsedkyně správní rady o.s. INspiro s Ing. Miroslavou Nebuželskou, která je v současné době pravděpodobně největší odbornicí na způsoby účtování a daní takzvaných veřejně prospěšných poplatníků, kterými jsou některé nestátní neziskové organizace.

Způsoby účtování se natolik změnil²⁶, že i ony ovlivňují rozhodování o právní formě neziskové organizace.

3.4. Proces rozhodování o změně právní formy

3.4.1. Rozhodnutí o volbě strategie

Správní rada o.s. INspiro na své schůzi zvažila výstupy z analýz, porovnávala je s již dříve vytvořenými plány činnosti, zakomponovala do nich všechny následné změny a dospěla ke konečnému rozhodnutí změnit právní formu spolku na ústav.

Nejzávažnějším důvodem bylo plánování těch činností, které by mohly být považovány za podnikání. Přestože v současné době ještě není legislativní, kontrolní ani společenský tlak na to, aby spolek ve své hlavní činnosti nepodnikal, rozhodli se členové správní rady spíše preventivně. Zastávají vizi transparentního, spolehlivého a seriózního neziskového sektoru, který je nositelem dodržování práva, musí tedy sám nejlépe dodržovat zákony v jejich nejpřísnějším výkladu.

3.4.2. Diskuze o zajištění sídla

Jak uvádím v bodu 2.3.4 teoretické části této práce, každá právnická osoba musí při návrhu na zápis do veřejného rejstříku doložit právní důvod užívání prostor, v nichž je umístěno sídlo osoby, jíž se zápis týká.²⁷ Z toho vyplynula i pro o.s. INspiro nutnost zajistit nové sídlo, které bylo dříve v bytě předsedkyně spolku.

V tuto chvíli bylo potřeba přistoupit k druhému plánování scénářů, tentokrát scénářů zaměřených pouze na zajištění sídla.

Nulovou variantou by bylo ponechat sídlo na stávající adrese, ale tato možnost byla vyloučena pro novou povinnost doložit souhlas majitele

²⁶ Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění novel ve vazbě na nový občanský zákoník k 1.1.2014 a k 1.1.2015.

²⁷ Zákon č. 304/2013 Sb. o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, § 14, odstavec 1).

bytové jednotky při zápisu do veřejného rejstříku. Majitel bytové jednotky totiž tento souhlas neudělil.

Jako první variantu diskutovali členové správní rady získat takzvané virtuální sídlo, tedy možnost uvádět jako své sídlo prostory, které spolek nebude reálně využívat. Tato varianta byla zamítnuta ze dvou důvodů: tato komerční služba je zpoplatněná poměrně vysokými částkami, ale především je instituce s takovým sídlem už a priori vnímaná jako neseriózní.

Druhou variantou bylo pronajmout si nebytové prostory, ve kterých bude o.s. INspiro současně realizovat svou činnost. Tato varianta je nejnákladnější, ale nejvhodnější vzhledem k plánovaným cílům sdružení.

Správní rada zvolila variantu číslo 2. Tento závěr si vynutil drobné úpravy identifikovaných zdrojů. Mezi ně byly nově zařazeny i granty poskytující dotace na zajištění prostor nutných k realizaci aktivit.

3.4.3. Řízení implementace změny

Plán implementace schváleného rozhodnutí o transformaci je důležitým krokem k realizaci změny právní formy. Správní rada proto rozhodla o sepsání jednotlivých kroků implementace změny a zvážení jejich návaznosti.

Plán implementace změny právní formy:

- a) pronájem učebny a kanceláře spolu se souhlasem majitele s umístěním sídla,
- b) konzultace s právníkem o postupu změny právní formy,
- c) příprava zakladatelských dokumentů,
- d) změna stanov a úprava názvu o.s. INspiro,
- e) svolání valné hromady jako nejvyššího orgánu spolku,
- f) zajištění povinných příloh k zápisu do veřejného rejstříku,
- g) sestavení účetní závěrky spolku,
- h) zápis do veřejného rejstříku,
- i) změny řídicích dokumentů, vizitek a razítka.

3.5. Odborná příprava a samotná změna právní formy

3.5.1. Konzultace s právníkem o postupu změny právní formy

Nezbytným krokem byla konzultace s právníkem k formě zakládací listiny. Stále panuje nejistota o výkladu souvisejících ustanovení občanského zákoníku. Ten sice nestanovuje, že zakládací listina ústavu má mít formu veřejné listiny, tedy formu notářského zápisu, nicméně v § 418, uzavírajícím ustanovení platná pro ústav, uvádí:

„V ostatním se na právní poměry ústavu použijí obdobně ustanovení o nadaci; nepoužijí se však ustanovení o nadační jistině a nadačním kapitálu.“

A v ustanoveních týkajících se nadací je uvedeno v § 309, bod (4):
„Nadační listina vyžaduje formu veřejné listiny.“

Proto se výklady právníků, samotných notářů, ale především vyšších soudních úředníků liší.

3.5.2. Příprava zakládací listiny a statutu

Správní rada rozhodla, že zakladatelské dokumenty rozdělí z praktických důvodů na zakládací listinu, která bude obsahovat zákonné údaje, a statut, který detailněji popíše organizaci nového ústavu. Zvolila formu veřejné listiny.

Předsedkyně správní rady připravila texty obou těchto dokumentů, po drobných korekturách je správní rada odsouhlasila a předložila valné hromadě ke schválení.

3.5.3. Valná hromada o.s. INspiro jako nejvyšší orgán spolku

Zde připomínám, že o.s. INspiro má pouze tři členy, a proto si mohlo dovolit svolat zasedání nejvyššího orgánu spolku bez další komunikace s členskou základnou.

Běžným postupem při přeměně spolku na ústav jsou předběžná jednání se všemi členy. Důvodem je povinnost opatřit souhlas všech členů spolku s transformací. Tato jednání bývají často bouřlivá a dlouhá, protože ústav není založen na členském principu, tudíž se členové současně dobrovolně zříkají svého členství.

Valná hromada o.s. INspiro na svém zasedání projednala tyto body:

- a) schválila všemi hlasy členů změnu právní formy spolku a rozhodla o svém zakladatelském jednání ústavu,
- b) rozhodla o změně názvu sdružení na „INspiro, z.ú.“,
- c) rozhodla, že pozici ředitele ústavu obsadí stávající předsedkyně správní rady spolku a bude funkci prozatím vykonávat dobrovolně,
- d) pověřila předsedkyni správní rady podáním návrhu na zápis změn do veřejného rejstříku.

Zasedání valné hromady byl přítomen notář, který pořídil notářský zápis ze zasedání a sepsal zakládací listinu.

3.5.4. Proces zápisu do veřejného rejstříku

Zápis do veřejného rejstříku vyžaduje doložení mnoha příloh, včetně zákonných povinností členů orgánů, jako je doložení čestného prohlášení o přijetí své funkce a schopnosti ji vykonávat, o své svéprávnosti a bezúhonnosti. Ke dni transformace musí být také vypracována účetní závěrka spolku a den následující po změně účetní závěrka ústavu.

Výhodou pro neziskovou organizaci je osvobození od notářských poplatků za ověření podpisů na povinných listinách²⁸ a aktuálně nové osvobození od poplatku za zápis změn ve veřejném rejstříku²⁹, účinné od 29. prosince 2014.

²⁸ Zákon č. 634/2004 Sb. o správních poplatcích, příloha Sazebník správních poplatků.

²⁹ Zákon, kterým se mění zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

4. Závěr

4.1. Popis kladů při změně právní formy

4.1.1. Transparentnost činnosti

Všechny zákonem dané údaje o ústavu budou vyvěšeny ve veřejném rejstříku ústavů a budou tak dostupné veřejnosti i třetím stranám, tedy klientům, partnerům, institucím, dárcům i poskytovatelům dotací. Ti všichni budou mít trvalou jistotu, že při komunikaci s ústavem jednají se skutečnou osobou s platným oprávněním za ústav jednat.

Sídlo ústavu bude totožné s místem činnosti a ústav tak bude snadno dohledatelný a dostupný.

Vedení ústavu bude každoročně dokládat do sbírky listin výroční zprávu o činnosti ústavu.

4.1.2. Nastavení původně chybějící strategie

Původně nezamýšleným důsledkem plánování změn právní formy bylo vypracování analýz, které sdružení až doposud ke své činnosti nepotřebovalo, nebo spíše necítilo potřebu je zpracovávat. Tyto analýzy a jejich výstupy vytvořily jasnou strukturu, nezbytnou ke kvalitnímu řízení ve všech oblastech, a položily základy nového strategického řízení ústavu.

4.1.3. Nové možnosti v činnostech

Činnost ústavu bude moci být zaměřená na širokou veřejnost, nejen na handicapované cílové skupiny, ať už tělesně, zdravotně nebo sociálně. INspiro, z.ú. bude moci v daleko větší míře nabízet zájmové profesní vzdělávání zaměstnancům neziskových organizací.

Všechny aktivity mohou být zpoplatněné tak, aby ústav nebyl závislý pouze na dotacích a darech, ale byl schopen si na své veřejně prospěšné aktivity vydělat i vlastní činností.

Pronájem vlastní učebny byl dříve pro sdružení finančně nedostupný, a proto byl dlouho odkládán. Zákonná povinnost zajistit regulérní sídlo tak přinutila správní radu se touto situací zabývat a zajistit prostředky k provozu učebny. Ta otevře možnosti realizovat daleko více akcí, v jakoukoli dobu. Jednou z možností bude i další zapůjčování učebny třetím subjektům za úplatu.

4.2. Popis záporů při změně právní formy

4.2.1. *Problematické a finančně náročné zajištění sídla*

Zajistit pronájem učebny v Olomouci nebylo jednoduché. Vzhledem k tomu, že největší cílovou skupinou sdružení INspiro jsou senioři, rodiče s malými dětmi nebo tělesně a zdravotně handicapovaní občané, bylo třeba zajistit učebnu, která bude bezbariérová a snadno dostupná, tedy nikoli ve vyšších patrech bez výtahu.

Účastníci aktivit pro rozvoj osobnosti jsou mnohdy mimoolomoučtí, a proto bylo nutné hledat prostory v dosahu vlakového i autobusového nádraží, a tedy i v dosahu městské hromadné dopravy.

Protože se jedná o aktivity otevřené veřejnosti, musí být učebna běžně přístupná, nebylo tedy možné pronajmout prostory v budovách s trvalým zamykáním.

V neposlední řadě bylo náročné najít pronájem, který byl pro ústav finančně dostupný.

4.2.2. *Finanční náročnost změn a zápisu do veřejného rejstříku*

Přestože je nezisková organizace osvobozena od několika typů poplatků, vzniklo mnoho výdajů, které spolek finančně zatížily.

Odměna facilitátora při tvorbě SWOT analýzy nebyla vysoká a zcela ji kompenzoval facilitátorův osobní přínos pro analýzu.

Odměna za notářský zápis naopak vysoce převyšovala efekt. Předsedkyně správní rady sama sepsala text zápisu ze zasedání valné hromady i text zakladatelské listiny, notář text pouze přepsal do podoby veřejné listiny.

Účastnické poplatky za jimi absolvované semináře, které přinesly členům správní rady nové informace o manažerském řízení, souvisí s transformací jen částečně, protože z těchto znalostí budou čerpat i při dalším řízení ústavu. Tyto výdaje sice na první pohled s procesem změny právní formy souvisí, pro ústav však získané znalosti mají trvalou hodnotu.

4.2.3. *Organizační náročnost souvisejících analýz*

Členové správní rady pracovali pro o.s. INspiro ve svém volném čase, bylo tedy velice obtížné skloubit jejich pracovní povinnosti a časovou

náročnost zajištění, zorganizování a provedení analýz, včetně vypracování následných plánů.

Tento problém je však společný mnoha menším neziskovým organizacím a pro řízení sdružení jsou bohužel prozatím spíše standardem než výjimkou. Také proto tuto obtíž členové správní rady nevnímali jako zásadní negativum procesu změn.

4.3. Přínosy transformace jsou trvalé, zápory přechodné

Zpětným zhodnocením celého procesu změn v o.s. INspiro se dá zkonstatovat, že klady tohoto procesu převážily nad zápory. Změna právní formy je pro o.s. INspiro vhodná, akceptovatelná členy spolku i klienty. Prokázalo se, že je také bez větších obtíží realizovatelná.

Negativa a komplikace byly přechodné, provázely pouze proces změn, jejich plánování, finanční zajištění a realizaci konkrétních kroků nutných ke změně právní formy.

Pozitiva, která s sebou změna právní formy přinese, budou dlouhodobá. Analýzy jasně ukázaly nové možnosti rozvoje INspiro, z.ú. a otevřely cestu k profesionálnějšímu způsobu řízení nového typu neziskové organizace.

4.4. Změna právní formy je pro o.s. INspiro cestou k profesionalizaci

Nutnost změny s sebou nesla jako nezamýšlený důsledek změnu přístupu správní rady sdružení. Od občanského sdružení, které čas od času realizovalo dotované semináře pro některou ohroženou cílovou skupinu, se správní rada rozhodla přesunout k profesionálně řízenému ústavu, který bude působit v oblasti rozvoje osobnosti setrvale.

Bude vytvářet nová pracovní místa, která zajistí nové aktivity, a ty zpětně vytvoří dostatečné zdroje pro zajištění provozních nákladů této neziskové organizace.

Anotace

Cílem této práce je popsat obecný stav legislativy týkající se zejména občanských sdružení, nově spolků, a změny, které přinesl nový občanský zákoník, a na konkrétním příkladu o.s. INspiro poté popsat a zdůvodnit změny uvnitř občanského sdružení, které vyústily do změny právní formy spolku na ústav.

Cílem práce je také analyzovat přínos legislativních změn po účinnosti nového občanského zákoníku a zejména, zda je změna právní formy pro konkrétní spolek snadno realizovatelná a do budoucna přínosná.

Klíčová slova

Nestátní nezisková organizace, občanské sdružení, spolek, ústav, transformace, občanský zákoník.

Abstract

This thesis aims to describe the overall state of the current regulatory framework related mainly to citizen's associations (in Czech: občanská sdružení", or, under the New Civil Code, "spolky") as well as changes by the new Civil Code, and, by way of example - using o.s. INspiro - to describe and substantiate internal changes within the citizen's association resulting in a transformation of said association into "insitution" (in Czech: "ústav").

This thesis also aims to analyze the benefits of selected changes of the regulatory framework connected to the introduction of the new Civil Code, mainly whether or not is a change of the legal form feasible and beneficial.

Keywords

Non-governmental organization, NGO, citizen's association, association, institution, transformation, civil code.

Seznam použitých zdrojů a literatury

- BACHMANN, Pavel, *Transparentnost organizací občanské společnosti*, 1. vydání, Hradec Králové, 2012, Univerzita Hradec Králové, Fakulta informatiky a managementu, katedra managementu, 141 s., ISBN 978-80-7435-235-5.
- Český statistický úřad, *SA000110 Počet neziskových institucí zahrnutých do satelitního účtu podle právní formy za rok 2012*. Dostupné na http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.presB?jmeno_tabulka=SA15&rok=2012&mylang=CZ&ceny=bc&vystup=obrazovka&priznak=SA0001&typ=0&jak=1&dejarchiv=0, [cit. 1.3.2015]
- DEVEROVÁ, Lenka, JUDr. *Právní analýza podnikání občanských sdružení*. Dostupné na http://server.universium.cz/publikace/6_pravni_analyza_podnikani_o.s..pdf, ke [cit. 1.3.2015]
- *Důvodová zpráva k návrhu nového občanského zákoníku z roku 2012*. Dostupné na <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf> [cit. 1.3.2015]
- MAŇAS, Tomáš, *Právní forma neziskovky šitá na míru (rozdíly mezi OS a OPS)* [online]. Dostupné na <http://www.neziskovky.cz/clanek/1161/565/navody-legislativa/pravni-forma-neziskovky-sita-na-miru-rozdily-mezi-os-a-ops/> [cit. 1.3.2015]
- RAKUŠANOVÁ, Lenka, ŘEHÁKOVÁ, Blanka, *Participace, demokracie a občanství v evropském kontextu*, 1. vydání, Praha, Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2006, 80 s. ISBN 80-7330-091-5.
- *Stanovy o.s. INspiro*, registrační číslo VS1-1/55645/03-R, IČ26644827 ve znění z 8.12.2010
- VÍT, Petr, Mgr., *Právní pohled na podnikání neziskových organizací*. Dostupné na http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=7&ved=0CEEQFjAG&url=http%3A%2F%2Fwww.forum2000.cz%2Ffiles%2F200005277-21ccc22c6c%2FNGO_Market_2014_Petr_Vit.ppt&ei=KFToVIGzNsvXPJ_WgNgI&usg=AFQjCNFzbCfGFvkVLssqEHPCdGZcbO08A, [cit. 1.3.2015]

- VÍT, Petr, Mgr., *Spolky – základní rysy právní úpravy*, Svět neziskovek. Dostupné na http://www.neziskovky.cz/sdata/SN_06_645.pdf, [cit. 1.3.2015]
- VÍT, Petr, Mgr., *Změna právní formy spolku na ústav*. Dostupné na http://www.avpo.cz/wp-content/uploads/2014/03/Bulletin_AVPO_CR_-2_2014.pdf, [cit. 1.3.2015]
- VOSTROVSKÝ, Václav, ŠTŮSEK, Jaromír, *Strategické plánování neziskových organizací v podmínkách znalostní společnosti*, Praha, 2008, AGNES, 142 s., ISBN 978-80-903696-5-8.
- *Vyjádření Asociace veřejně prospěšných organizací ČR (AVPO ČR) k výkladům nového občanského zákoníku, které se týkají právní úpravy spolků*. Dostupné na http://www.avpo.cz/wp-content/uploads/2014/02/Vyjadreni_AVPO_CR_spolky.pdf, [cit. 1.3.2015]
- *Výkladové stanovisko č. 8 Expertní skupiny Komise pro aplikaci nové civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti ze dne 7. 6. 2013 - k výdělečné činnosti spolku*. Dostupné na http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/user_upload/PDF/Stanovisko-cinnost-spolku.pdf, [cit. 1.3.2015]
- *Zákon č. 83/1990 Sb. o sdružování občanů ze dne 27. března 1990.*
- *Zákon č. 248/1995 Sb. o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů ze dne 28. září 1995.*
- *Zákon č. 304/2013 Sb. o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob ze dne 12. září 2013.*
- *Zákon č.89/2012 Sb. občanský zákoník ze dne 3. září 2012.*

Přílohy bakalářské práce

Příloha č. 1 Vzor stanov spolku

Příloha č. 2 Vzor zakládací listiny ústavu

Příloha č. 3 Vzor statutu ústavu

Příloha č. 1

Vzor stanov spolku

STANOVY spolku INspiro, z.s.

Článek I.

Název a sídlo

Název: INspiro, z.s.

(dále jen „Spolek“)

Sídlo:

Článek II.

Cíl a předmět činnosti

1. Cílem činnosti je podpora rozvoje osobnosti osob všech věkových kategorií.
2. Předmětem činnosti je zejména:
 - a. volnočasové aktivity pro rozvoj osobnosti pro děti, mládež i dospělé, zejména nezaměstnané a osamělé občany, občany ohrožené sociální exkluzí, seniory a další,
 - b. společenské a kulturní akce,
 - c. propagační a popularizační činnost,
 - d. spolupráce s organizacemi neziskového sektoru, s orgány státní správy a samosprávy a dalšími institucemi.

Článek III.

Členství

1. Členem Spolku mohou být fyzické osoby starší 18 let a právnické osoby, které souhlasí se Stanovami a cíli Spolku.
2. O přijetí za člena Spolku rozhoduje na základě písemné přihlášky Správní Rada.
3. Členství vzniká dnem přijetí za člena.
4. Členství zaniká:
 - a. vystoupením člena písemným oznámením předsedovi Správní rady
 - b. úmrtím člena,
 - c. u právnické osoby jejím zrušením,
 - d. zrušením členství pro neplnění povinností vyplývajících z členství na základě rozhodnutí Valné hromady,

- e. nezaplacením členského příspěvku, je-li takový příspěvek vyměřen, ani dodatečně po písemné výzvě k zaplacení, ačkoli byl na tento následek ve výzvě upozorněn,
- f. zánikem Spolku.

Článek IV.

Práva a povinnosti členů

1. Člen Spolku má právo:
 - a. účastnit se zasedání Valné hromady,
 - b. volit orgány Spolku,
 - c. být volen do orgánů Spolku,
 - d. předkládat vlastní návrhy aktivit k naplnění cílů Spolku,
 - e. obracet se na orgány Spolku s podněty a stížnostmi a žádat o jejich vyjádření,
 - f. aktivně se podílet na plnění cílů Spolku.
2. Člen má povinnost zejména:
 - a. dodržovat Stanovy a vnitřní předpisy Spolku,
 - b. svědomitě vykonávat funkce v orgánech Spolku,
 - c. hradit členské příspěvky v určené výši, jsou-li takové příspěvky vyměřeny,
 - d. dbát na to, aby nebyly poškozovány zájmy a dobré jméno Spolku,
 - e. zdržet se jakéhokoli jednání, jež by bylo v rozporu se Stanovami Spolku
 - f. účastnit se zasedání Valné hromady a orgánů Spolku, jichž je členem a
 - g. respektovat a plnit úkoly určené orgány Spolku zadané za účelem dosažení cílů Spolku.
3. Seznam členů vede Správní Rada. Seznam členů bude zveřejněn na webových stránkách Spolku a ve Výroční zprávě.

Článek V.

Orgány Spolku

Orgány Spolku jsou:

- a. Valná hromada,
- b. Správní Rada,
- c. Předseda
- d. Kontrolní komise.

Článek VI.

Valná hromada

1. Valná hromada je nejvyšším orgánem Spolku.
2. Valnou hromadu tvoří všichni členové Spolku.
3. Valnou hromadu svolává Předseda dle potřeby, nejméně však jedenkrát ročně. Předseda svolá Valnou hromadu také, když o to požádá nejméně třetina všech členů Spolku.

Předseda svolává Valnou hromadu prokazatelným způsobem, zejména pozvánkou zaslou poštu nebo mailem, a to nejméně 30 dnů před datem konání. Z pozvánky musí být zřejmé místo, čas a program zasedání.

4. Valná hromada zejména:
 - a. rozhoduje o změnách Stanov,
 - b. schvaluje úkoly a cíle Spolku pro příslušné období, výroční zprávu Spolku návrh rozpočtu a roční závěrku hospodaření,
 - c. volí členy Správní Rady,
 - d. volí členy Kontrolní komise,
 - e. určuje zda, v jaké výši a pro jaké období jsou vyměřeny členské příspěvky, včetně jejich splatnosti,
 - f. rozhoduje o zrušení členství,
 - g. rozhoduje o zrušení Spolku,
5. Valná hromada je usnášeníschopná za účasti většiny členů spolku.
6. Každý člen má jeden hlas. Hlasy všech členů jsou rovné. Člen může jinému členu Spolku udělit písemnou plnou moc k hlasování na Valné hromadě.
7. Valná hromada rozhoduje na základě hlasování. Rozhodnutí je přijato, jestliže pro něj hlasuje prostá většina přítomných členů. Rozhodnutí o výši členských příspěvků, o změně Stanov a o zrušení Spolku je přijato, jestliže pro něj hlasují alespoň dvě třetiny všech členů Spolku.
8. Hlasování Valné hromady může být provedeno tajně, navrhne-li to před hlasováním některý z přítomných členů Spolku a vysloví-li s tím Valná hromada souhlas.
9. Z jednání je pořizován zápis, který podepíší dva členové Rady, kteří byli na Valné hromadě přítomni. Zápis je zaslán všem členům Spolku nejpozději do 30 dnů ode dne konání.

Článek VII.

Správní Rada

1. Správní Rada je výkonným orgánem Spolku, který za svou činnost odpovídá Valné hromadě. Správní Rada řídí činnost Spolku v období mezi zasedáními Valné hromady.
2. Členství v Správní Radě vzniká volbou na Valné hromadě na základě návrhu některého ze členů.
3. Správní Rada má tři členy a je volena na období 5 let.
4. Člen Správní Rady, kterému skončilo funkční období, může být jmenován opakovaně.
5. Zasedání Správní Rady svolává Předseda, nejméně čtyřikrát v roce, v jeho nepřítomnosti člen Správní Rady.
6. Hlasovat na zasedáních rady lze i distančně pomocí prostředků moderní komunikace. O takovém hlasování musí být učiněn zápis, který je určeným členem Správní Rady v nejbližším možném termínu potvrzen.
7. Rozhodnutí Správní Rady jsou přijímána většinou hlasů všech členů Správní Rady.
8. Správní Rada zejména:
 - a. volí ze svých členů Předsedu,
 - b. rozhoduje o dispoziční s nemovitým majetkem či movitým majetkem v hodnotě nad 50.000,- Kč nebo o uzavírání smluv, ze kterých by vyplýval pro Spolek závazek nebo pohledávka vyšší než 100.000,- Kč
 - c. koordinuje činnost Spolku,
 - d. zpracovává podklady pro rozhodnutí Valné hromady,
 - e. rozhoduje o přijetí za člena Spolku,
 - f. na písemnou žádost člena přezkoumává rozhodnutí o jeho vyloučení,
 - g. zpracovává výroční zprávu Spolku, rozpočet a roční závěrku hospodaření.
9. Členství v Správní Radě zaniká:
 - a. úmrtím
 - b. písemným odstoupením k rukám Předsedy
 - c. zánikem členství ve Spolku
 - d. zánikem Spolku
10. Správní Rada vydává vnitřní předpisy Spolku.

11. Z jednání Rady se pořizuje písemný zápis, který podepíše dva členové Rady, kteří byli na jednání přítomni.

Článek VIII.

Předseda

1. Předseda je statutárním orgánem, zastupuje Spolek navenek a jedná jeho jménem. Jedná tak, že k napsanému nebo vytištěnému jménu Spolku připojí svůj podpis.
2. V případě dispozice s nemovitým majetkem či movitým majetkem v hodnotě nad 50.000,- Kč nebo uzavírání smluv, ze kterých by vyplýval pro Spolek závazek nebo pohledávka vyšší než 100.000,- Kč, připojí k Předsedovi podpis ještě jeden ze členů Rady.
3. Předseda přijímá zaměstnance Spolku do pracovního poměru.
4. Předseda se podílí na řešení běžných záležitostí Spolku.
5. Předseda je odpovědný za plnění svých rozhodnutí Radě.
6. Předseda připravuje podklady pro jednání Rady.
7. Funkce Předsedy zaniká:
 - a. úmrtím
 - b. písemným odstoupením k rukám dvou členů Rady
 - c. zánikem členství ve Spolku
 - d. zánikem Spolku

Článek IX.

Kontrolní komise

1. Kontrolní komise je kontrolním orgánem spolku, který za svoji činnost odpovídá Valné hromadě.
2. Kontrolní komise má nejméně tři členy a je volena na období 5 let. Člen Kontrolní komise, kterému skončilo funkční období, může být jmenován opakovaně. Funkce člena kontrolní komise je neslučitelná s funkcí člena Správní rady.
3. Členy kontrolní komise mohou být pouze bezúhonné fyzické osoby starší 18 let.
4. Členství v kontrolní komisi zaniká:
 - a. úmrtím,
 - b. vzdáním se funkce písemným oznámením doručeným Správní Radě,
 - c. odvoláním Valnou hromadou

- d. zánikem členství ve Spolku
 - e. zánikem Spolku.
5. Kontrolní komise volí ze svého středu předsedu, který svolává a řídí jednání komise.
 6. Kontrolní komise kontroluje zejména:
 - a. dodržování stanov Spolku
 - b. dodržování usnesení Valné hromady
 - c. dodržování usnesení Správní rady a vnitřních předpisů Spolku
 - d. hospodaření spolku,
 - e. upozorňuje výbor na zjištěné nedostatky a podává návrhy na jejich odstranění.
 7. Kontrolu provádí nejméně jedenkrát ročně.
 8. Pro Valnou hromadu vypracovává kontrolní komise zprávu o výsledcích kontrolní činnosti.
 9. Považuje-li člen Spolku rozhodnutí některého z jeho orgánů za nezákonné nebo odporující stanovám, může se proti tomu odvolat ke Kontrolní komisi, která ve věci rozhodne.

Článek X.

Zásady hospodaření

1. Spolek hospodaří s movitým i nemovitým majetkem.
2. Zdroji majetku jsou zejména:
 - a. dary a příspěvky právnických a fyzických osob,
 - b. dotace a granty,
 - c. příjmy z činností při naplňování cílů Spolku a
 - d. členské příspěvky (pokud jsou vyměřeny).
3. Za hospodaření Spolku odpovídá Správní Rada, která předkládá Valné hromadě zprávu o hospodaření včetně účetní závěrky.
4. Hospodaření se uskutečňuje podle návrhu ročního rozpočtu schváleného Valné hromady.

Článek XI.

Zánik Spolku

1. Spolek zaniká na základě rozhodnutí Valné hromady:
 - a. dobrovolným rozpuštěním a

- b. fúzí s jiným Spolkem.
2. Zaniká-li Spolek dobrovolným rozpuštěním, postupuje se při likvidaci v souladu se zákonem č. 89/2012 Sb., občanským zákoníkem.

Článek XII.

Závěrečná ustanovení

1. Nestanoví-li tyto stanovy jinak, řídí se právní vztahy Spolku zákonem č. 89/2012 Sb., občanským zákoníkem.
2. Tyto stanovy nabývají účinnosti dnem schválení členskou schůzí.
3. Stanovy jsou vyhotoveny ve 2 stejnopisech, z nichž jeden bude uložen v dokumentech spolku a jeden bude přiložen k návrhu na zápis do veřejného rejstříku.

V Olomouci dne

.....
předseda správní rady

Příloha č. 2

Vzor zakládací listiny ústavu

Zakládací listina ústavu

INspiro, z.ú

Čl. I

Zakladatel

O.s. INspiro

IČ

se sídlem

zastoupené

.....

zakládá podle § 405 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Ú S T A V

II.

Název a sídlo ústavu

4. Název ústavu zní: **INspiro, z.ú.** (dále jen „ústav“).
5. Sídlo ústavu:

III.

Doba trvání ústavu

Ústav se zakládá na dobu neurčitou.

IV.

Účel ústavu

Ústav se zakládá za účelem:

1. podpory rozvoje osobnosti osob všech věkových kategorií.
2. Předmětem činnosti je zejména:
 - a. volnočasové aktivity pro rozvoj osobnosti pro děti, mládež i dospělé, zejména nezaměstnané a osamělé občany, občany ohrožené sociální exkluzí, seniory a další,
 - b. společenské a kulturní akce,
 - c. propagační a popularizační činnost,

- d. spolupráce s organizacemi neziskového sektoru, s orgány státní správy a samosprávy a dalšími institucemi.

V.

Orgány ústavu

Orgány ústavu jsou:

- a) správní rada,
- b) dozorčí rada,
- c) ředitel.

VI.

Správní rada

1. Správní rada má 3 členy.
2. Členové první správní rady jsou:

Předseda:

Jméno a příjmení, tituly

trvalý pobyt:

r. č.

Člen:

Jméno a příjmení, tituly

trvalý pobyt:

r. č.

Člen:

Jméno a příjmení, tituly

trvalý pobyt:

r. č.

VII.

Dozorčí rada

1. Dozorčí radu volí správní rada.
2. Členové první dozorčí rady jsou:

Předseda:

Jméno a příjmení, tituly

trvalý pobyt:

r. č.

Člen:

Jméno a příjmení, tituly

trvalý pobyt:

r. č.

Člen:

Jméno a příjmení, tituly

trvalý pobyt:

r. č.

VIII.

Ředitel

1. Ředitel je statutárním orgánem ústavu.

Prvním ředitelem ústavu je:

Jméno a příjmení, tituly

trvalý pobyt:

r. č.

IX.

Statut

Nedílnou součástí této zakladatelské listiny je statut ústavu, kterým se podrobněji upravuje vnitřní organizace ústavu.

X.

Vklad zakladatel

1. Zakladatel vkládá do ústavu =5 000,- Kč, slovy =Pěttisíc=
2. Do vzniku ústavu spravuje tento vklad ředitel.

XI.

Závěrečná ustanovení

1. Nestanoví-li tato zakládací listina jinak, řídí se právní vztahy ústavu zákonem č. 89/2012 Sb., občanským zákoníkem.

2. Zakládací listina je vyhotovena ve 3 stejnopisech, z nichž jeden obdrží zakladatel, jeden bude uložen v dokumentech ústavu a jeden bude přiložen k návrhu na zápis ústavu do veřejného rejstříku.

V Olomouci dne

.....

zakladatel

Příloha č. 3

Vzor statutu ústavu

Statut ústavu

INspiro, z.ú.

I.

Název a sídlo ústavu

1. Název ústavu zní: **INspiro, z.ú.** (dále jen „ústav“).
2. Sídlo ústavu:

II.

Doba trvání ústavu

Ústav se zakládá na dobu neurčitou.

III.

Účel ústavu

Účelem ústavu je podpora rozvoje osobnosti osob všech věkových kategorií.

IV.

Předmět činnosti ústavu

Předmětem činnosti je zejména:

- a. volnočasové aktivity pro rozvoj osobnosti pro děti, mládež i dospělé, zejména nezaměstnané a osamělé občany, občany ohrožené sociální exkluzí, seniory a další,
- b. společenské a kulturní akce,
- c. propagační a popularizační činnost,
- d. spolupráce s organizacemi neziskového sektoru, s orgány státní správy a samosprávy a dalšími institucemi.

V.

Klub přátel

1. Ústav zřizuje Klub přátel.
2. Členem klubu se může stát každý občan ČR starší 18 let.

3. O přijetí za člena sdružení rozhoduje na základě písemné přihlášky Správní rada ústavu.
4. Členství vzniká dnem přijetí Správní radou ústavu za člena Klubu přátel.
5. Členství zaniká:
 - a) vystoupením člena písemným oznámením Správní radě,
 - b) úmrtím člena,
 - c) neuhrazením členského příspěvku pro příslušné období, je-li takový příspěvek vyměřen,
 - d) zánikem Ústavu.
6. Vnitřní organizaci Klubu přátel podrobněji upravuje interní směrnice.

VI.

Orgány ústavu

Orgány ústavu jsou:

- a) správní rada,
- b) dozorčí rada,
- c) ředitel.

VII.

Správní rada

1. Správní rada má 3 členy.
2. Funkční období správní rady je tříleté.
3. Člen správní rady, kterému skončilo funkční období, může být jmenován opakovaně.
4. Členství ve správní radě vzniká jmenováním a zaniká:
 - a) uplynutím funkčního období,
 - b) odvoláním zakladatelem,
 - c) vzdáním se funkce,
 - d) úmrtím,
 - e) ztrátou bezúhonnosti.
5. Člen správní rady se může vzdát své funkce. Tuto skutečnost musí písemně oznámit správní radě.
6. Pokud člen správní rady nevykonává odpovědně svoji funkci, zejména neúčastní se zasedání správní rady nebo poškodí zájmy ústavu, může ho zakladatel odvolat z funkce člena správní rady.

7. Jestliže zakladatel neodvolá člena správní rady bezodkladně, nejpozději do 3 měsíců poté, co jej o to správní rada požádala, může člena správní rady odvolat správní rada. Správní rada bezodkladně informuje zakladatele o tom, že se uvolnilo místo člena správní rady.
8. Správní rada jedná nejméně dvakrát ročně. Jednání správní rady svolává a řídí předseda správní rady, věcné podklady pro jednání připravuje ředitel. Pokud to vyžadují okolnosti, může zasedání mimořádně svolat kterýkoliv člen správní rady.
9. Správní rada rozhoduje o věcech svěřených jí do působnosti § 410-412 NOZ, zejména:
 - a) volí a odvolává ředitele, dohlíží na výkon jeho působnosti a rozhoduje o právních jednáních ústavu vůči řediteli,
 - b) volí si svého předsedu
 - c) schvaluje rozpočet, řádnou a mimořádnou účetní závěrku a výroční zprávu ústavu,
 - d) rozhoduje o změně a doplnění statutu,
 - e) uděluje plnou moc řediteli k jednání dle §412 NOZ.
10. Správní rada rozhoduje nadpoloviční většinou hlasů přítomných členů správní rady a je usnášeníschopná, je-li přítomna nadpoloviční většina členů správní rady. O zrušení ústavu a o ústavu, kterému bude nabídnut likvidační zůstatek, o jmenování a odvolání ředitele, o jmenování a odvolání člena správní rady rozhoduje správní rada dvoutřetinovou většinou všech hlasů členů správní rady.

VIII.

Dozorčí rada

1. Dozorčí radu jmenuje správní rada.
2. Funkční období dozorčí rady je tříleté, člen, kterému skončilo funkční období, může být jmenován opakovaně.
3. Povinnosti dozorčí rady:
 - a) přezkoumává roční účetní závěrku a výroční zprávu,
 - b) nejméně jedenkrát ročně podává správní radě zprávu o kontrolní činnosti,
 - c) dohlíží na to, že ústav vyvíjí činnost v souladu se zákony a zakládací listinou.
4. Další povinnosti dozorčí rady stanovuje správní rada.

IX.

Ředitel

1. Ředitel je statutárním orgánem ústavu.
2. Ve vztahu k zaměstnancům ústavu je ředitel vedoucím pracovníkem organizace.
3. Ředitel zejména:
 - a) zastupuje ústav a jedná jeho jménem
 - b) řídí běžný chod ústavu
 - c) jedná jménem ústavu v rozsahu plných mocí dle § 412 NOZ
 - d) odpovídá za realizaci činností ústavu a za provádění doplňkových činností,
 - e) odpovídá za vedení předepsané účetní evidence,
 - f) zpracovává návrh výroční zprávy o činnosti a hospodaření ústavu,
 - g) obsahově připravuje jednání správní rady.
4. Správní rada může změnit rozsah pravomocí ředitele.

X.

Jednání za ústav

1. Za ústav jedná ředitel takto:
 - a) v běžných záležitostech zastupuje ústav ve všech věcech samostatně.
 - b) podepisování se děje tak, že k napsanému nebo vytištěnému jménu ústavu připojí ředitel svůj podpis.
 - c) v případě, že jde o dispozici s nemovitým majetkem či movitým majetkem v hodnotě nad 50.000,- Kč nebo o uzavírání smluv, ze kterých by vyplýval pro ústav závazek nebo pohledávka vyšší než 100.000,- Kč, připojí k podpisu ředitele svůj podpis jeden z členů správní rady.
2. K jednáním dle §412 NOZ musí správní rada udělit předchozí písemný souhlas.

XI.

Majetek a hospodaření ústavu

1. Prostředky na svou činnost získává ústav zejména, nikoliv však pouze z dědictví a odkazů, z darů, ze státních příspěvků, grantů, z příjmů ze svých činností a z výnosu svého majetku. Mezi prostředky na činnost patří také členské příspěvky Klubu přátel.
2. Veškeré získané prostředky musí být využívány ve smyslu tohoto statutu. Prostředky musí být především použity k financování hlavních činností ústavu naplňujících poslání a cíle ústavu. Prostředky je dále možno použít úhradě nákladů na vlastní správu a rozvoj ústavu.

3. Bližší podrobnosti upravující hospodaření s majetkem ústavu mohou být obsaženy ve vnitřních předpisech a směrnicích ústavu.

XII.

Zveřejnění výroční zprávy

1. Ústav vydává výroční zprávu a je povinen ji zveřejnit nejpozději do vždy do uplynutí 6 měsíců pro skončení účetního období.
2. Výroční zpráva o činnosti a hospodaření ústavu se zveřejňuje uložením do sbírky listin.

XIII.

Zrušení ústavu

1. Ústav zaniká z důvodů uvedených v § 417 NOZ rozhodnutím soudu.
2. O zrušení ústavu může rozhodnout správní rada, jestliže:
 - a) ústav nenaplňuje dlouhodobě svůj účel,
 - b) finanční situace ústavu neumožňuje po delší dobu uhrazovat svoje závazky.
3. Současně s rozhodnutím o zrušení určí správní rada likvidátora a ústav, na který likvidátor převede likvidační zůstatek.

XIV.

Závěrečná ustanovení

1. Nestanoví-li tento statut jinak, řídí se právní vztahy ústavu zákonem č. 89/2012 Sb., občanským zákoníkem.
2. Zakládací listina je vyhotovena ve 3 stejnopisech, z nichž jeden obdrží zakladatel, jeden bude uložen v dokumentech ústavu a jeden bude přiložen k návrhu na zápis ústavu do veřejného rejstříku.

V Olomouci dne

.....

zakladatel